

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาการใช้วงจรคุณภาพในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนเฉพาะความพิการ ตามทัศนะของครู สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ และผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา
 - 1.1 ความหมายการบริหารสถานศึกษา
 - 1.2 ขอบข่ายงานสถานศึกษา
 - 1.3 กระบวนการบริหารสถานศึกษา
2. วงจรคุณภาพ (PDCA)
 - 2.1 ประวัติความเป็นมา
 - 2.2 หลักการของวงจรคุณภาพ (PDCA)
 - 2.3 วงจรคุณภาพกับการประยุกต์ใช้เพื่อบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา
 - 2.4 แนวปฏิบัติการใช้วงจรคุณภาพในการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการ
 - 3.1 ความหมายงานวิชาการ
 - 3.2 ความสำคัญของงานวิชาการ
 - 3.3 ขอบข่ายงานวิชาการของสถานศึกษา
4. บทบาทของผู้บริหารกับการบริหารงานวิชาการ
 - 4.1 งานหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร
 - 4.2 งานวิจัยในชั้นเรียน
 - 4.3 งานจัดการเรียนการสอน
 - 4.4 งานนิเทศภายใน
 - 4.5 งานวัดผลและประเมินผล
 - 4.6 งานประกันคุณภาพการศึกษา
5. หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาพิเศษ

- 5.1 การจัดการศึกษาโรงเรียนเฉพาะความพิการ
- 5.2 นโยบายการศึกษาพิเศษสำหรับคนพิการ
- 5.3 ปรัชญาการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ
- 5.4 หลักการและแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ
- 5.5 ระบบการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ
- 5.6 รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ
- 5.7 ความหมายและกระบวนการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล
- 5.8 แผนการสอนเฉพาะบุคคล
6. บริบทของโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 7.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานสถานศึกษา

1.1 ความหมายของการบริหารสถานศึกษา

การบริหารสถานศึกษานั้นต้องเกี่ยวข้องกับงานและบุคคลที่หลากหลาย ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิดของนักการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งให้แนวคิดเกี่ยวกับความหมายของการบริหารสถานศึกษาไว้ ดังนี้

สุธรรม ธรรมทัศนานนท์ (2550 : 13) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมกันดำเนินการ เพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุกๆ ด้าน นับแต่ บุคลิก ความรู้ ความสามารถ เจตคติ พฤติกรรม คุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยมตรงกันกับความต้องการของสังคม โดยกระบวนการต่างๆ ที่อาศัยควบคุมที่สิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อบุคคล และอาศัยทรัพยากร ตลอดจนเทคนิคต่างๆ อย่างเหมาะสม เพื่อให้บุคคลพัฒนาไปตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ตนดำเนินชีวิตอยู่

บุญชม ศรีสะอาด และสุริทอง ศรีสะอาด (2552 : 12) ได้สรุปว่า การบริหารการศึกษาเป็นกระบวนการและกิจกรรมที่ผู้บริหารขององค์การทางการศึกษาใช้ภาวะผู้นำในการระดมทรัพยากร และเทคนิคในการประยุกต์ศาสตร์และศิลป์ทางการบริหารมาใช้ในกิจการทางการศึกษา การพัฒนาองค์การทางการศึกษา และสมาชิกของสังคม ให้ได้รับการศึกษา

ที่มีคุณภาพ มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา มีความรู้ความสามารถในการเรียนรู้ การประกอบอาชีพ และเป็นคนดีของสังคมตามเป้าหมายและนโยบายของประเทศ

จำเนียร พลหาญ (2553 : 3) ได้สรุปความหมายไว้ว่า การบริหารสถานศึกษาคือ การที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาคนในสังคม โดยใช้ทรัพยากรการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพจากทุกภาคส่วนของสังคม เพื่อให้คนในสังคม เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

จากความหมายและแนวคิดที่กล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การบริหารสถานศึกษาที่ผู้บริหารร่วมมือกับบุคลากรในสถานศึกษา ภายใต้ภารกิจ ขอบข่ายงานสถานศึกษาตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในการให้บริการทางการศึกษาแก่เยาวชนและผู้สนใจ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา

1.2 ขอบข่ายงานสถานศึกษา

ขอบข่ายงานสถานศึกษานั้นมีหลากหลาย ทั้งงานในหน้าที่ งานนโยบาย และงานฝากจากหน่วยงานราชการอื่นๆ ทั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิดของนักการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งให้แนวคิดเกี่ยวกับขอบข่ายการบริหารสถานศึกษาไว้ ดังนี้

วิจิตร ศรีสะอ้าน (อ้างอิงมาจาก จำเนียร พลหาญ. 2553 : 19-20) ได้จำแนกขอบข่ายงานบริหารการศึกษา จากการวิเคราะห์ภารกิจการบริหารการศึกษาเป็น 3 วิธี ดังนี้

1. วิเคราะห์ภารกิจตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ผลการวิจัยส่วนมากพบว่า ภารกิจของการบริหารการศึกษา มี 4 ประการ

- 1.1 ความสัมพันธ์กับชุมชน
- 1.2 การปรับปรุงส่งเสริมโอกาสทางการศึกษา
- 1.3 การสรรหาและการพัฒนาบุคลากร
- 1.4 การจัดหาและดูแลเรื่องการเงิน

2. วิเคราะห์บทบาทพฤติกรรมของผู้บริหาร ตามผลการวิจัยของ

มหาวิทยาลัยแห่งรัฐ โอไฮโอ (Ohio state university) พบว่า ผู้บริหารการศึกษามีบทบาทและพฤติกรรมที่สำคัญ 9 ประการ

- 2.1 การกำหนดเป้าหมาย (Setting goals) การศึกษา
- 2.2 การกำหนดนโยบาย (Making policy) การศึกษา

- หน่วยงาน
- 2.3 การกำหนดบทบาท (Determining roles) สำหรับบุคคลใน
- 2.4 การประสานงาน (Coordinating administration function and structure)
- 2.5 การประเมินประสิทธิผล (Appraising effectiveness)
- 2.6 การทำงานกับผู้นำชุมชน เพื่อการปรับปรุงส่งเสริมการศึกษา (Working with community leadership to promote improvement in education)
- 2.7 การใช้ทรัพยากรทางการศึกษาของชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด (Using the education resources of the community)
- 2.8 การให้ประชาชนมีส่วนร่วม (Involving people) ในการวางแผน
- พัฒนาการศึกษา
- 2.9 การติดต่อสื่อสาร (Communication) เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์
- อันดีกับกลุ่มคนที่เกี่ยวข้อง
3. วิเคราะห์ความมุ่งหวังของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาตามภารกิจที่ผู้บริหารควรรับผิดชอบ การวิจัยของศูนย์พัฒนาการบริหารการศึกษาประจำภาคใต้ของสหรัฐอเมริกา พบว่าภารกิจสำคัญ (Critical task area) ที่พึงประสงค์ในการบริหารการศึกษา มี 8 ด้าน
- 3.1 การพัฒนาหลักสูตรและการสอน
- 3.2 กิจการนักเรียน
- 3.3 ความสัมพันธ์โรงเรียนกับชุมชน
- 3.4 บุคลากรของโรงเรียน
- 3.5 อาคารสถานที่
- 3.6 ยานพาหนะ
- 3.7 การจัดระบบงาน
- 3.8 ธุรการและการเงิน
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2 พ.ศ.2545) (ราชกิจจานุเบกษา. 2542 : 1-9) มาตรา 39 ได้กำหนดขอบข่ายงานสถานศึกษาไว้ 4 งาน คือ
1. งานบริหารวิชาการ

2. งานบริหารงบประมาณ
3. งานบริหารงานบุคคล
4. งานบริหารทั่วไป

จอมพงศ์ มงคลวนิช (2555 : 30) ได้กล่าวว่า ขอบข่ายภารกิจการบริหารการศึกษา หรืองานบริหารการศึกษาโดยทั่วไปจำแนกออกเป็น 5 ประเภทด้วยกันคือ

1. การบริหารงานวิชาการ
2. การบริหารงานธุรการ
3. การบริหารงานบุคคล
4. การบริหารกิจการนักเรียน
5. การบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน

จากขอบข่ายงานสถานศึกษาที่กล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า การจำแนกขอบข่ายงานสถานศึกษาของนักวิชาการชาวต่างประเทศและหน่วยงานทางการศึกษาของไทยนั้นมีส่วนที่คล้ายคลึงกัน โดยมีส่วนย่อยในรายละเอียดที่แตกต่างกัน และสถานศึกษาทุกประเภทไม่ว่าจะจัดงานบริหารออกเป็นรูปแบบใด หรือจำแนกงานบริหารสถานศึกษาออกเป็นกี่ประเภท จำนวนมากหรือน้อยแตกต่างไปตามสภาพและขนาดของสถานศึกษาเช่นใดก็ตาม ทุกสถานศึกษาต้องจัดให้มีงานวิชาการในสถานศึกษาของตนด้วยกันทั้งสิ้น งานวิชาการจึงนับว่าเป็นงานที่มีความสำคัญหรืออาจเรียกได้ว่าเป็นงานหลักของสถานศึกษา ส่วนงานอื่นๆ ล้วนมาสนับสนุนงานวิชาการ โดยใช้กระบวนการบริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา

1.3 กระบวนการบริหารสถานศึกษา

กระบวนการบริหารสถานศึกษาจัดเป็นแนวทาง เทคนิค หรือวิธีการที่ผู้บริหารสถานศึกษานำไปใช้ในการปฏิบัติการกิจให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด ทั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิดของนักการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งให้แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหารสถานศึกษาไว้ ดังนี้

Gordon (อ้างอิงมาจาก สุธรรม ธรรมทัศนานนท์. 2550 : 19) ได้กล่าวถึงกระบวนการบริหารว่ามี 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. การวินิจฉัยสั่งการ (Decision-making)
2. การวางแผน (Planning)

3. การจัดองค์การ (Organizing)
4. การติดต่อสื่อสาร (Communication)
5. การใช้อิทธิพลและการกระตุ้นให้คนทำงาน (Influencing)
6. การประสานงาน (Co-ordinations)
7. การประเมินผลงาน (Evaluating)

เดมมิ่ง (อ้างอิงมาจาก จำเนียร พลหาญ. 2553 : 186) ได้แบ่งกระบวนการ

บริหารที่เรียกว่า วงจรคุณภาพ (PDCA) ออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. P = Plan = การวางแผน หมายถึง ขั้นตอนการวางแผนเพื่อเลือกปัญหา
ตั้งเป้าหมายแก้ปัญหาและการวางแผนแก้ปัญหา

2. D = Do = การปฏิบัติ หมายถึง ขั้นตอนการแก้ปัญหาและนำวิธีการ
แก้ปัญหาไปปฏิบัติ

3. C = Check = การตรวจสอบ หมายถึง ขั้นตอนการเปรียบเทียบผลการ
แก้ปัญหาโดยเก็บรวบรวมข้อมูล หลักจากการแก้ปัญหาว่าได้ผลอย่างไร ตรงตามเป้าหมาย
หรือไม่

4. A = Act = การปรับปรุงแก้ไข หมายถึง ขั้นตอนการปรับปรุงวิธีการ
ทำงาน นำวิธีการแก้ปัญหาที่ได้ผลมากกำหนดเป็นมาตรฐานซึ่งถือปฏิบัติเพื่อจัดปัญหาให้
หมดไป

จำเนียร พลหาญ (2553 : 26) สรุปไว้ว่า กระบวนการบริหารประกอบด้วย
ขั้นตอนที่สำคัญ คือ

1. การวางแผน คือการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน การจัดโครงสร้างของ
องค์การเพื่อสนับสนุนการทำงาน จัดหาบุคลากรที่มีคุณภาพวางระบบการติดต่อสื่อสาร
ตลอดจนจัดทำวัสดุอุปกรณ์ที่จะนำมาใช้ในการทำงานอย่างพอเพียง

2. การนำแผนไปปฏิบัติ คือเมื่อการวางแผนต่างๆ สำเร็จแล้วก็นำสู่การปฏิบัติ
จริงในสถานการณ์จริง เพื่อแก้ปัญหา

3. การวัดและประเมินผล คือการกำกับ ติดตาม ผลการทำงานเพื่อช่วยเหลือ
สนับสนุน ตลอดจนแก้ไขปัญหาอุปสรรค ในการทำงานเพื่อให้สามารถดำเนินการไปอย่าง
ต่อเนื่อง

4. การรายงานและการปรับปรุงการทำงาน คือการรายงานผลให้ผู้มีส่วนได้เสีย ได้ทราบผลการดำเนินงาน ตลอดจนปัญหาอุปสรรคในการทำงาน และร่วมกันปรับปรุงการทำงานเพื่อ ไปสู่ขั้นตอนการวางแผนต่อไป

จากขั้นตอนของกระบวนการบริหารที่กล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า กระบวนการบริหารสถานศึกษาต่างมีขั้นตอนเหมือนและแตกต่างกัน ไปบางขั้นตอน ขึ้นอยู่กับผู้กำหนดกระบวนการบริหาร ซึ่งจะเห็นว่ากิจกรรมการบริหารนั้นอะไรที่มีความสำคัญจะกำหนดไว้เป็นขั้นตอนหนึ่งของกระบวนการบริหารนับตั้งแต่ขั้นเริ่มต้นจนถึงขั้นตอนสุดท้าย สรุปได้ 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การวัดผลและประเมินผลหรือตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไข

2. วงจรคุณภาพ (PDCA)

การบริหารงานอย่างมีคุณภาพหรือวงจรคุณภาพ (PDCA) จัดเป็นกิจกรรมปรับปรุงและพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย การวางแผน การดำเนินการตามแผน การตรวจสอบ และการปรับปรุงแก้ไข ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าหน่วยงานทางการศึกษาและนักการศึกษาที่ได้กล่าวถึง วงจรคุณภาพ (PDCA) โดยนำเสนอแยกเป็นประเด็นสำคัญ ได้แก่ ประวัติความเป็นมา หลักการของ วงจรคุณภาพ วงจรคุณภาพกับการประยุกต์ใช้เพื่อการศึกษา ดังนี้

2.1 ประวัติความเป็นมา

เดมมิ่ง เกิดที่เมืองซิวส์ (Sioux) รัฐไอโอวา สหรัฐอเมริกาในปี ค.ศ. 1900 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขา ฟิสิกส์ จากมหาวิทยาลัยไวโอมิง ได้ปริญญาเอกสาขาฟิสิกส์ คณิตศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยเยล เมื่อปี ค.ศ. 1928 (พ.ศ. 2471) ในระหว่างปี ค.ศ. 1928-1939 (พ.ศ. 2471-2482) ทำงานอยู่กระทรวงเกษตรของสหรัฐอเมริกา ปีต่อมา ค.ศ. 1939-1945 (พ.ศ. 2482-2488) ทำงานอยู่ที่สำนักสำมะโนประชากรอเมริกันและโรงงานอุตสาหกรรมอาวุธของสหรัฐอเมริกา ในช่วงปี ค.ศ. 1946 (พ.ศ. 2489) จนกระทั่งเสียชีวิตเมื่อปีค.ศ. 1993 (พ.ศ. 2536) สุดท้ายก่อนเสียชีวิตดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ทางสถิติอยู่ที่มหาวิทยาลัยนิวยอร์ก

ต้นปี ค.ศ. 1940 (พ.ศ. 2483) ได้พบกับชูเวิร์ต (W. A. Shewhart) นักสถิติที่ห้องทดลองของบริษัทเบลล์เทเล โฟน ในนิวยอร์กต่อมาได้รับแนวคิดเรื่องการควบคุมทางสถิติและความแปรปรวนเชิงสุ่มของกระบวนการทำงาน (Random variation of a work process) จากชูเวิร์ต และในภายหลังเดมมิ่งเริ่มตั้งตัวเป็นผู้บรรยายเกี่ยวกับการควบคุมคุณภาพในการผลิตโดยออกไปบรรยายเกี่ยวกับการควบคุมคุณภาพในโรงงานทั่วสหรัฐอเมริกาแต่ในเวลานั้นผู้บริหาร

ในสหรัฐอเมริกาไม่ได้ให้ความสนใจมากนัก หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เดมมิ่งถูกส่งไปญี่ปุ่น โดยนายพลแม็กอาเทอร์ (Mac Arthur) ผู้บัญชาการกองกำลังทหารสหรัฐที่ยึดครองญี่ปุ่นอยู่ได้ จับได้ผู้บริหารระดับสูงและระดับกลางๆ ของบริษัทใหญ่ๆ ของญี่ปุ่นนอกโทโฮฐานที่บุคคลเหล่านั้นเข้าไปพัวพันสงครามและได้สนับสนุนคนรุ่นใหม่ขึ้นมาบริหารแทน นายพลแม็กอาเทอร์ ได้ขอความช่วยเหลือทางวิชาการมายังสหรัฐอเมริกา โดยขอให้ส่งคนไปทำสำมะโนประชากรที่ญี่ปุ่นทางสหรัฐอเมริกาจึงได้ส่งเดมมิ่งไปญี่ปุ่นขณะนั้นเดมมิ่งเริ่มประสบความสำเร็จบ้างแล้วจากการใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง (Sampling methods) และเทคนิคการควบคุมคุณภาพทางสถิติเพื่อเพิ่มผลผลิตในอุตสาหกรรมในสหรัฐอเมริกาเดมมิ่งนำเทคนิคการควบคุมคุณภาพทางสถิติมาเผยแพร่ในประเทศญี่ปุ่น

ในเวลาต่อมาสหภาพนักวิทยาศาสตร์และวิศวกรญี่ปุ่นได้ให้ความสนใจสนับสนุนเดมมิ่งในการเผยแพร่แนวคิดเรื่องคุณภาพและการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตเดมมิ่งสามารถจัดตั้งกลุ่มผู้บริหาร เพื่อกระจายแนวคิดออกไปสู่ผู้บริหารอื่นๆ ใน ค.ศ. 1950 (พ.ศ. 2493) มีผู้บริหารเข้าร่วมประมาณ 400 คน ผู้บริหารในกลุ่มนี้ล้วนแต่เป็นผู้นำในบริษัทสำคัญๆ เช่น โซนี่ นิสสัน มิตซูบิชิ และ โตโยต้า สาเหตุสำคัญที่ทำให้เดมมิ่งประสบความสำเร็จมากเนื่องจากชาวญี่ปุ่นสนใจการควบคุมคุณภาพด้วยวิธีทางสถิติมาก่อนแต่ยังขาดทฤษฎีการควบคุมคุณภาพทางสถิติของเดมมิ่ง ทำให้ชาวญี่ปุ่นเข้าใจสามารถนำไปประยุกต์การปฏิบัติงานได้นับว่าเดมมิ่งได้มีส่วนช่วยพัฒนาอุตสาหกรรมญี่ปุ่นในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สองภายหลังญี่ปุ่นจึงตั้งรางวัลเดมมิ่ง (Deming Prize or Demig Award) ให้กับบริษัทที่มีผลงานดีเด่นในด้านคุณภาพมาตั้งแต่ ค.ศ. 1951 (พ.ศ. 2494) จนกระทั่งปี ค.ศ.1980 (พ.ศ. 2523) โทริทัสเอ็นบีซี นำผลงานของเดมมิ่งกลับไปเผยแพร่ในสหรัฐอเมริกายกย่องให้เดมมิ่งเป็น "บิดาแห่งคลื่นลูกที่สามของการปฏิวัติอุตสาหกรรม (Father of the third wave of the industrial revolution) ชื่อเสียงเดมมิ่งจึงเป็นที่รู้จักกันทั่วโลก (ทัสศนีย์ โพธิสรณ์. <http://uhost.rmutp.ac.th/tasancee.p/Unit205/5-1QGuru.html>. สืบค้นเมื่อ 29 มกราคม 2556)

2.2 หลักการของวงจรคุณภาพ (PDCA)

การบริหารงานด้วยวงจรคุณภาพ (PDAC) ตามแนวคิดของเดมมิ่ง ปัจจุบันจัดเป็นกระบวนการสากลที่ทุกคนทราบกันดี และถือเป็นเครื่องมือการบริหารที่จัดเป็นแกนร่วมของการบริหารที่หลากหลายบนพื้นฐานเดียวกัน ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิดของเดมมิ่งและนักการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศที่ได้กล่าวถึงวงจรคุณภาพ (PDCA) ไว้ดังนี้

เดมมิ่ง (Deming in Mycoted. 2004 อ้างอิงมาจาก สมศักดิ์ สิ้นธุระเวชญ์. 2552 : 21) กล่าวว่า การจัดการอย่างมีคุณภาพเป็นกระบวนการที่ดำเนินการต่อเนื่องเพื่อให้เกิดผลผลิตและบริการที่มีคุณภาพขึ้น โดยหลักการที่เรียกว่า วงจรคุณภาพ (PDCA) หรือวงจรถมมิ่ง ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบ และการปรับปรุงแก้ไข ดังนี้

Plan คือ กำหนดสาเหตุของปัญหา จากนั้นวางแผนเพื่อการเปลี่ยนแปลงหรือทดสอบเพื่อการปรับปรุงให้ดีขึ้น

Do คือ การปฏิบัติตามแผนหรือทดลองปฏิบัติเป็นการนำร่องในส่วนย่อย

Check คือ ตรวจสอบเพื่อทราบว่าบรรลุผลตามแผนหรือหากมีสิ่งใดที่ผิดพลาดหรือได้เรียนรู้อะไรมาแล้วบ้าง

Act คือ ขอมรับการเปลี่ยนแปลง หากบรรลุผลเป็นที่น่าพอใจหรือหากผลการปฏิบัติไม่เป็นไปตามแผน ให้ทำซ้ำวงจรโดยใช้การเรียนรู้จากการกระทำในวงจรที่ได้ปฏิบัติไปแล้ว แม้ว่าวงจรคุณภาพจะเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องแต่สามารถเริ่มต้นจากขั้นตอนใดก็ได้ขึ้นอยู่กับปัญหาและขั้นตอนการทำงานหรือจะเริ่มจากการตรวจสอบสภาพความต้องการเปรียบเทียบกับสภาพที่เป็นจริงจะทำให้ได้ข้อสรุปว่าจะต้องดำเนินการอย่างไรในการแก้ไข ปัญหาเพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยน ไปตามเป้าหมายที่วางไว้

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (2555 : 279) กล่าวว่า วงจรคุณภาพ (PDCA : Plan Do Check Act) คือ กระบวนการทำงานที่เป็นวงจรซึ่งเสนอว่าการทำงานมี 4 ขั้นตอน คือ

P (Plan) คือ การวางแผนการทำงาน

D (Do) คือ การปฏิบัติตามแผน

C (Check) คือ การตรวจสอบ

A (Act) คือ การประเมินผล

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (2554 : 113) ได้กล่าวไว้ว่า ภายใต้แนวคิดและหลักการดำเนินงานพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่คตินั้น ในส่วนที่หนึ่ง ต้องมีแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา โดยสถานศึกษามีการพัฒนากระบวนการข้อมูลและสารสนเทศ และใช้ในการจัดการบริหารภายในสถานศึกษา จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพผู้เรียน ด้วยการ

กำหนดวัตถุประสงค์ ตั้งเป้าหมาย กำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน/พัฒนา และระยะเวลาพัฒนา มีการจัดหาและจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็นทั้งในด้านบุคคล เครื่องมือและงบประมาณ รวมทั้งทำความเข้าใจในแนวปฏิบัติเพื่อสร้างความชัดเจนในการดำเนินงานกับบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและในส่วนที่สองต้องมีระบบการบริหารคุณภาพสถานศึกษา ตามแนวคิดการพัฒนาเชิงระบบของเดมมิ่ง (Plan - Do - Check - Act) เป็นพื้นฐานการปฏิบัติงาน ดังนี้

P (Plan) วางระบบ การกำหนดวัตถุประสงค์ และกระบวนการดำเนินงานที่จำเป็น เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ต่อผู้เรียน

D (Do) การปฏิบัติ สถานศึกษามีการนำกระบวนการไปปฏิบัติ

C (Check) การตรวจสอบ สถานศึกษามีการตรวจสอบเฝ้าติดตามและวัด

กระบวนการตลอดจนการบรรลุผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ต่อผู้เรียน

A (Act) การพัฒนาปรับปรุง ปฏิบัติการเพื่อปรับปรุงสมรรถนะกระบวนการ

ทุกขั้นตอนของการดำเนินงานพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของ

สถานศึกษา เน้นการบริหารจัดการ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School – based management : SBM) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ประกอบด้วย คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และ

สถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมดำเนินงาน ร่วมตัดสินใจ (Decision-Making) เพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง และใช้หลักการสร้างเครือข่าย

ความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาร่วมกัน

ดั่งภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แนวทางและขั้นตอนการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน

วีระยุทธ ชาตะกาญจน์ (2555 : 194) ได้สรุปหลักการของวงจรคุณภาพไว้ว่า การดำเนินการควบคุมคุณภาพในสถานศึกษา ใช้วิธีดำเนินงานตามขั้นตอนที่เรียกว่า วงจรเดมมิ่ง (Deming Cycle) ซึ่งตั้งชื่อเป็นเกียรติแก่ผู้คิดค้นวิธีการทำงานแบบนี้ขึ้น คือ ดร.เดมมิ่ง ซึ่งมีอยู่ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. วางแผนแก้ปัญหา (Plan = P) ประกอบด้วยการค้นหาสาเหตุของปัญหา โดยใช้วิธีการระดมสมอง เขียนเป็นแผนภาพแสดงสาเหตุและผล เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาก่อนที่จะทำการแก้ปัญหาโดยใช้เครื่องมือของการควบคุมคุณภาพต่างๆ และควรเลือกปัญหาที่สำคัญมาแก้ไขก่อน

2. ลงมือแก้ปัญหตามแผนที่วางไว้ (Do = D) นั่นคือ ลงมือปฏิบัติตามแผนการต่างๆ ที่กำหนดไว้

3. ตรวจสอบหลังจากลงมือแก้ปัญหาแล้ว (Check = C) เป็นการตรวจสอบว่าหลังจากลงมือปฏิบัติการแก้ไขตามแผนแล้ว สภาพของปัญหานั้นได้ลดลงจนถึงเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ ถ้าไม่ได้ตามเป้าหมายก็ต้องวางแผนแก้ไขใหม่ต่อไป การตรวจสอบทำได้โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลภายหลังลงมือปฏิบัติแล้ว

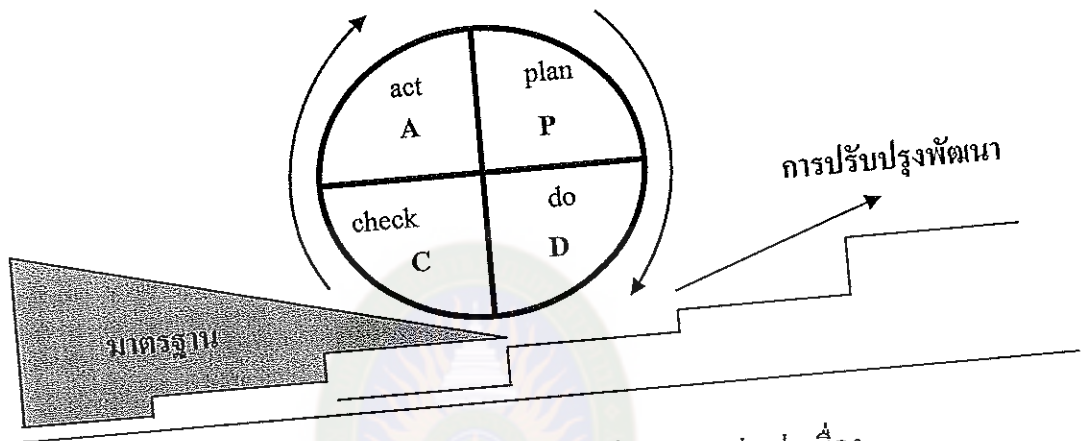
4. ปรับปรุงแผนใหม่แล้วลงมือปฏิบัติ (Act = A) ถ้าตรวจสอบแล้วพบว่าผลการดำเนินงาน ไม่ได้เป็นไปตามเป้าหมาย ต้องมีการวางแผนใหม่ ลงมือปฏิบัติ และตรวจสอบผลใหม่ จนกว่าจะได้ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

จากหลักการวงจรคุณภาพที่กล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า วงจรคุณภาพ (PDCA) ประกอบด้วย การวางแผน (Plan) การดำเนินการตามแผน (Do) การตรวจสอบ (Check) และการปรับปรุงแก้ไข (Act) โดยการวางแผน การลงมือปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบผลลัพธ์ที่ได้ และหากไม่ได้ผลลัพธ์ตามที่คาดหมายไว้ จะต้องทำการทบทวนแผนการโดยเริ่มต้นใหม่และทำตามวงจรคุณภาพซ้ำอีก เมื่อวงจรคุณภาพหมุนซ้ำไปเรื่อยๆ จะทำให้เกิดการปรับปรุงงานและระดับผลลัพธ์ที่สูงขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งหลักการดังกล่าวหากนำมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาจะช่วยพัฒนาบุคลากรและนักเรียนให้มีคุณภาพ

2.3 วงจรคุณภาพกับการประยุกต์ใช้เพื่อบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา

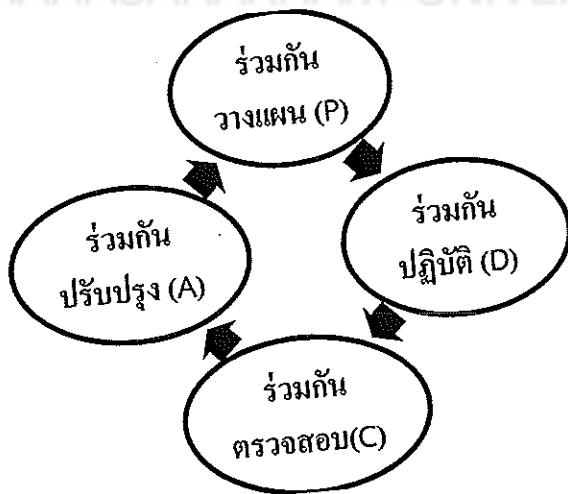
ชัยยุทธ ศิริสุทธิ (2552 : 322) กล่าวว่า การพัฒนาปรับปรุงกระบวนการทั้งหมดตั้งแต่ต้นจนจบวงจรอย่างต่อเนื่อง โดยเอาใจใส่ลูกค้าภายในตลอดจนถึงลูกค้าภายนอก กล่าวคือ พนักงานทุกคนต้องถือว่ากระบวนการ การผลิตถัดไปเป็นลูกค้าภายในที่มีความต้องการชิ้นงานที่มี

ประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังนั้นเขาต้องทำงานของตนเองอย่างถูกต้องตั้งแต่เริ่มต้นและทำได้
ถูกต้องทุกครั้ง ซึ่งการทำงานได้อย่างถูกต้องจะต้องอาศัยพนักงานที่มีคุณภาพ ประกอบกับการ
ปรับปรุงกระบวนการอย่างต่อเนื่อง ด้วยจึงสามารถลดความผิดพลาดต่างๆ ในการผลิตให้เหลือน้อย
ที่สุดได้ ซึ่งสามารถดำเนินงานได้ตามวงล้อของ Deming ดังภาพที่ 3

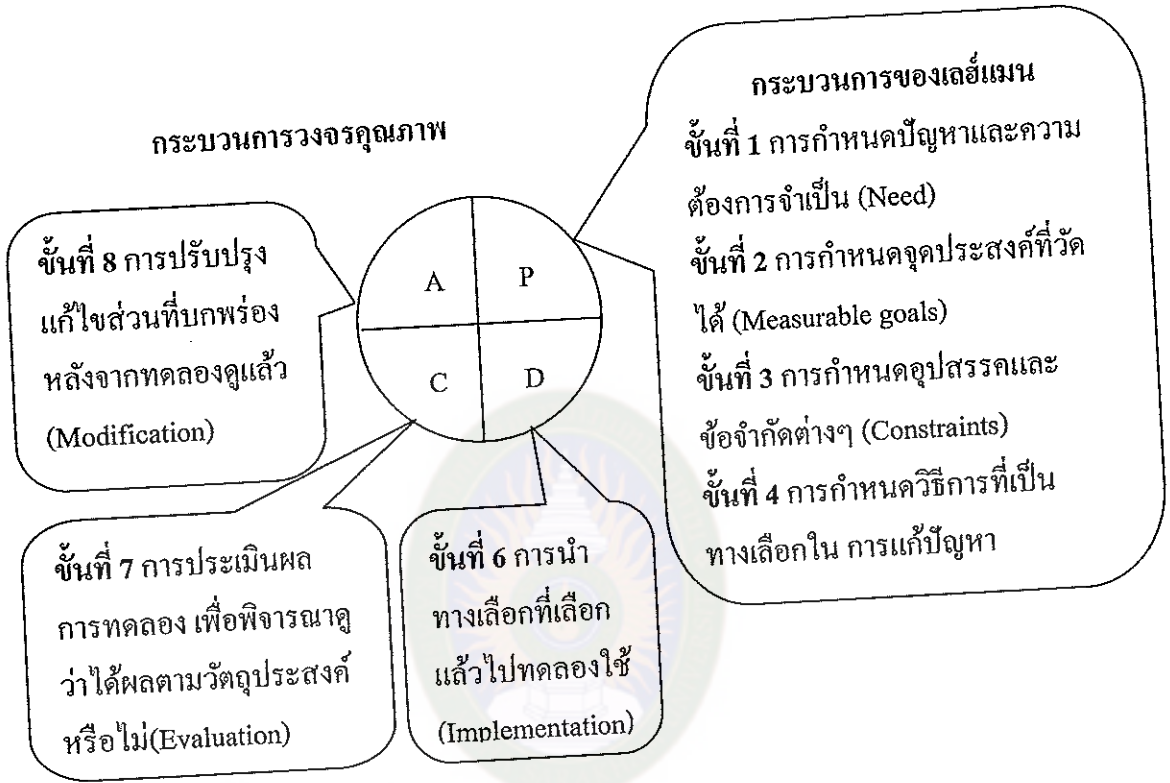
ภาพที่ 3 วงจรการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ถ้าพิจารณาแนวคิดเกี่ยวกับระบบประกันคุณภาพที่ประกอบด้วย การควบคุมและการ
ตรวจสอบคุณภาพ กับหลักการบริหารที่เป็นระบบครบวงจร (PDCA) ซึ่งประกอบด้วย การ
ร่วมกันวางแผน (P) ร่วมกันปฏิบัติตามแผน (D) ร่วมกันตรวจสอบ (C) และร่วมกันปรับปรุง
(A) จะเห็นว่ามีคุณสมบัติคล้องกัน ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 หลักการบริหารที่เป็นระบบครบวงจร

วรรณ แดงเพ็ง (2552 : 14) กระบวนการของวงจรคุณภาพสามารถนำมาปรับใช้กับการนิเทศการศึกษาให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์และกิจกรรมการนิเทศ ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 กระบวนการนิเทศการศึกษาตามวงจรคุณภาพ

2.4 แนวปฏิบัติการใช้วงจรคุณภาพในการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

แนวปฏิบัติการบริหารงานวิชาการ โดยกำหนดให้สถานศึกษาต้องมีระบบการบริหารคุณภาพสถานศึกษา ตามแนวคิดการพัฒนาเชิงระบบของเดมมิ่ง (Plan - Do - Check - Act) เป็นพื้นฐานการปฏิบัติงานของ โรงเรียนเฉพาะความพิการ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (2555 : 5-15) ได้กำหนดไว้ดังนี้

2.4.1 งานหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร

1) การวางแผน (Plan - P)

- 1.1) การกำหนดเป้าหมายในการจัดทำหลักสูตร
- 1.2) การกำหนดระยะเวลาในการจัดทำหลักสูตร

1.3) การกำหนดงบประมาณในการจัดทำหลักสูตร

1.4) การกำหนดผู้รับผิดชอบในการจัดทำหลักสูตร

2) การดำเนินการตามแผน (Do - D)

2.1) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูผู้สอนทุกคนได้ร่วมกันจัดทำ

หลักสูตร

2.3) จัดตั้งอำนาจความสะดวก สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการใช้หลักสูตร

อย่างมีประสิทธิภาพ

2.4) กำกับ ติดตาม (Monitoring) นิเทศ ทั้งระดับรายบุคคล รายกลุ่ม รายหมวด

ฝ่าย เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้มีการดำเนินงานตามแผนการใช้หลักสูตร

3) การตรวจสอบ (Check -C)

3.1) การทำเครื่องมือประเมินผลเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลหลังจากใช้

หลักสูตร

3.2) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างมี

ประสิทธิภาพ

3.3) การแปลความหมายของข้อมูลเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา

หลักสูตร

4) การปรับปรุงแก้ไข (Act - A)

4.1) การนำผลการประเมิน ไปปรับปรุงการปฏิบัติงานของครูและบุคลากร
ในการพัฒนาหลักสูตร

4.2) การวางแผนในการพัฒนาหลักสูตรใหม่เพื่อให้ได้ผลตามเป้าหมาย

แล้วลงมือปฏิบัติ และตรวจสอบผลใหม่จนกว่าจะได้ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

4.3) หากไม่ได้ผลตามเป้าหมายให้วางแผนใหม่ ลงมือปฏิบัติ และ
ตรวจสอบผล จนกว่าจะได้ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในการพัฒนาหลักสูตร

2.4.2 งานวิจัยในชั้นเรียน

1) การวางแผน (Plan - P)

1.1) การกำหนดเป้าหมายในการวิจัยในชั้นเรียน

1.2) การกำหนดระยะเวลาในการวิจัยในชั้นเรียน

1.3) การกำหนดงบประมาณในการวิจัยในชั้นเรียน

1.4) การกำหนดผู้รับผิดชอบในการวิจัยในชั้นเรียน

2) การดำเนินการตามแผน (Do - D)

- 2.1) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูผู้สอนทุกคนได้ทำวิจัยในชั้นเรียน
- 2.2) จัดสิ่งอำนวยความสะดวก สนับสนุนทรัพยากรการทำวิจัยในชั้นเรียน

เรียน อย่างมีประสิทธิภาพ

- 2.3) กำกับ ติดตาม (Monitoring) นิเทศการทำวิจัยในชั้นเรียนทั้งระดับ

รายบุคคล รายกลุ่ม แก่ครูผู้สอนอย่างสม่ำเสมอ

3) การตรวจสอบ (Check - C)

- 3.1) การทำเครื่องมือประเมินผลเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลหลังจากทำวิจัยในชั้นเรียน

ชั้นเรียน

- 3.2) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการประเมินผลการวิจัยในชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

ประสิทธิภาพ

- 3.3) การแปลความหมายของข้อมูลที่ได้จากการประเมินเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขการวิจัยในชั้นเรียน

แก้ไขการวิจัยในชั้นเรียน

4) การปรับปรุงแก้ไข (Act - A)

- 4.1) การนำผลการประเมินไปปรับปรุงการปฏิบัติงานของครูและบุคลากร

ในการวิจัยในชั้นเรียน

- 4.2) การวางแผนในการทำวิจัยในชั้นเรียนใหม่เพื่อให้ได้ผลตามเป้าหมายแล้วลงมือปฏิบัติ และตรวจสอบผลใหม่จนกว่าจะได้ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

4.3) หากไม่ได้ผลตามเป้าหมายให้วางแผนใหม่ ลงมือปฏิบัติ และตรวจสอบผล จนกว่าจะได้ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในการทำวิจัยในชั้นเรียน

2.4.3 งานจัดการเรียนการสอน

1) การวางแผน (Plan - P)

- 1.1) การกำหนดเป้าหมายของการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน
- 1.2) การกำหนดระยะเวลาในการจัดการเรียนการสอน
- 1.3) การกำหนดงบประมาณในการจัดการเรียนการสอน
- 1.4) การกำหนดผู้รับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอน

2) การดำเนินการตามแผน (Do - D)

- 2.1) การส่งเสริม สนับสนุน ให้ทุกคนได้จัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

ประสิทธิภาพ

2.3) จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวก สนับสนุนทรัพยากรเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

2.4) กำกับ ติดตาม (Monitoring) นิเทศการจัดการเรียนการสอน แก่ครูผู้สอนอย่างสม่ำเสมอ

3) การตรวจสอบ (Check - C)

3.1) การทำเครื่องมือประเมินผลเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลหลังจากจัดการเรียนการสอน

3.2) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

3.3) การแปลความหมายของข้อมูลที่ได้จากการประเมินเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขการจัดการเรียนการสอน

4) การปรับปรุงแก้ไข (Act - A)

4.1) การนำผลการประเมิน ไปปรับปรุงการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรในการจัดการเรียนการสอน

4.2) การวางแผนในการจัดการเรียนการสอนใหม่เพื่อให้ได้ผลตามเป้าหมาย แล้วลงมือปฏิบัติ และตรวจสอบผลใหม่จนกว่าจะได้ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

4.3) หากไม่ได้ผลตามเป้าหมายให้วางแผนใหม่ ลงมือปฏิบัติ และตรวจสอบผล จนกว่าจะได้ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในจัดการเรียนการสอน

2.4.4 งานนิเทศภายใน

1) การวางแผน (Plan - P)

1.1) การกำหนดเป้าหมายของการพัฒนาการนิเทศภายใน

1.2) การกำหนดระยะเวลาในการนิเทศภายใน

1.3) การกำหนดงบประมาณในการนิเทศภายใน

1.4) การกำหนดผู้รับผิดชอบในการนิเทศภายใน

2) การดำเนินตามแผน (Do - D)

2.1) การส่งเสริม สนับสนุน ให้มีการนิเทศภายในอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2) จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวก สนับสนุนทรัพยากรเพื่อใช้ในการนิเทศภายในให้มีประสิทธิภาพ

2.3) การกำกับ ติดตาม นิเทศ การนิเทศภายในอย่างสม่ำเสมอ

3) การตรวจสอบ (Check - C)

3.1) การทำเครื่องมือประเมินผลเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลหลังจากนิเทศ

ภายใน

3.2) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการประเมินผลการนิเทศภายในอย่างมี

ประสิทธิภาพ

3.3) การแปลความหมายของข้อมูลที่ได้จากการประเมินเพื่อนำไปปรับปรุง

แก้ไขการนิเทศภายใน

4) การปรับปรุงแก้ไข (Act - A)

4.1) การนำผลการประเมินไปปรับปรุงการปฏิบัติงานของครูและบุคลากร

ในการนิเทศภายใน

4.2) การวางแผนในการนิเทศภายในใหม่เพื่อให้ได้ผลตามเป้าหมายแล้ว

ลงมือปฏิบัติ และตรวจสอบผลใหม่จนกว่าจะได้ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

4.3) หากไม่ได้ผลตามเป้าหมายให้วางแผนใหม่ ลงมือปฏิบัติ และ

ตรวจสอบผล จนกว่าจะได้ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในการนิเทศภายใน

2.4.5 งานวัดผลและประเมินผล

1) การวางแผน (Plan - P)

1.1) การกำหนดเป้าหมายของการพัฒนาการวัดผลและประเมินผล

1.2) การกำหนดระยะเวลาในการวัดผลและประเมินผล

1.3) การกำหนดงบประมาณในการวัดผลและประเมินผล

1.4) การกำหนดผู้รับผิดชอบในการวัดผลและประเมินผล

2) การดำเนินการตามแผน (Do - D)

2.1) การส่งเสริม สนับสนุน ให้มีการวัดผลและประเมินผลอย่างมี

ประสิทธิภาพ

2.2) จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวก สนับสนุนทรัพยากรเพื่อใช้ในการ

วัดผลและประเมินผลให้มีประสิทธิภาพ

2.3) การกำกับ ติดตาม นิเทศ การวัดผลและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ

3) การตรวจสอบ (Check - C)

3.1) การทำเครื่องมือประเมินผลเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลหลังจากการวัดผล

และประเมินผล

3.2) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการประเมินผลการวัดผลและประเมินผล
อย่างมีประสิทธิภาพ

3.3) การแปลความหมายของข้อมูลที่ได้จากการประเมินเพื่อนำไปปรับปรุง
แก้ไขการวัดผลและประเมินผล

4) การปรับปรุงแก้ไข (Act - A)

4.1) การนำผลการประเมินไปปรับปรุงการปฏิบัติงานของครูและบุคลากร
ในการวัดผลและประเมินผล

4.2) การวางแผนในการวัดผลและประเมินผลใหม่เพื่อให้ได้ผลตาม
เป้าหมาย แล้วลงมือปฏิบัติ และตรวจสอบผลใหม่จนกว่าจะได้ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

4.3) หากไม่ได้ผลตามเป้าหมายให้วางแผนใหม่ ลงมือปฏิบัติ และ
ตรวจสอบผล จนกว่าจะได้ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ใน การวัดผลและประเมินผล

2.4.6 งานประกันคุณภาพการศึกษา

โรงเรียนเฉพาะความพิการต้องมีระบบการบริหารคุณภาพสถานศึกษา ตาม
แนวคิดการพัฒนาเชิงระบบของเดมมิ่ง (Plan - Do - Check - Act) เป็นพื้นฐานการปฏิบัติงาน
สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2554 : 116) สรุปไว้ ดังนี้

1) การวางแผน (Plan - P)

1.1) การเตรียมการไว้ล่วงหน้าเพื่อจะทำงานให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2) การกำหนดวัตถุประสงค์ และกระบวนการดำเนินงานที่จำเป็น

เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ต่อผู้เรียน

1.3) การจัดทำแผนตามวัตถุประสงค์

1.4) การกำหนดแนวทางการดำเนินงาน

1.5) การกำหนดระยะเวลา

1.6) การกำหนดงบประมาณ

1.7) การกำหนดผู้รับผิดชอบ

1.8) การวางแผนการประเมินผล

2) การดำเนินตามแผน (Do - D)

2.1) การดำเนินงานต่อเนื่องจากการวางแผน

2.2) มีการอบรม ประชุมชี้แจง

- 2.3) มีการมอบหมายผู้รับผิดชอบ
- 2.4) ให้การสนับสนุนงบประมาณ ทรัพยากร บุคลากร
- 2.5) ดำเนินการนิเทศ แนะนำ กำกับ ติดตาม เพื่อให้งานเป็นไปตามแผนที่

กำหนด

2.6) มีการนำกระบวนการไปปฏิบัติ

3) การตรวจสอบ (Check - C)

3.1) การประเมินผลการปฏิบัติตามแผน

3.2) จัดให้มีการตรวจสอบเฝ้าติดตามและวัดกระบวนการตลอดจนการ

บรรลุผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ต่อผู้เรียน

3.3) วิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุที่เกี่ยวข้องจากการเปรียบเทียบระหว่าง

เป้าหมายกับการดำเนินตามแผนเพื่อจะทราบว่าต้องปรับปรุงแก้ไขอย่างไร

4) การปรับปรุงแก้ไข (Act - A)

4.1) การนำผลการวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุที่เกี่ยวข้องมาปรับปรุงแก้ไข

4.2) หากผลการดำเนินงานยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายมีการปรับเปลี่ยน

วิธีการดำเนินงานใหม่ให้เหมาะสมในการวางแผนระยะต่อไป

4.3) มีการวางแผนครั้งต่อไปโดยปรับเปลี่ยนเป้าหมายให้สูงขึ้นเพื่อให้เกิด

การพัฒนา

4.4) ปฏิบัติการเพื่อปรับปรุงสมรรถนะกระบวนการ

4.5) จัดทำรายงานไว้เป็นหลักฐาน

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการเป็นงานที่สำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เป็นงานที่จะต้องปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษา และเป็นเครื่องชี้ความสำเร็จ และความสามารถของผู้บริหาร ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการ ซึ่งมีนักวิชาการกล่าวไว้ดังนี้

3.1 ความหมายการบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการนั้นเป็นการบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับงานและบุคคล ที่หลากหลาย ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิดของนักการศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษา ซึ่งให้แนวคิดเกี่ยวกับความหมายการบริหารงานวิชาการไว้ ดังนี้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553 : 33) ได้ให้ความหมายของงานวิชาการว่า หมายถึง เป็นการจัดกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีคุณภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

กาญจน์ เรื่องมนตรี และชรินทร์ นามวรรณ (2554 : 2) ได้สรุปความหมายไว้ว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา หรือโรงเรียนเกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพที่สุด เพราะเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาทุกแห่ง คือ การให้ความรู้ทางด้านวิชาการแก่ผู้เรียน การบริหารกิจการทุกชนิดที่เกี่ยวกับการพัฒนา และปรับปรุงการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพที่สุดหรือการบริหารที่ให้ผลเมืองมีความรู้ มีคุณธรรม สามารถประกอบสัมมาอาชีพ ดำรงตนเป็นพลเมืองดีช่วยกันพัฒนาชาติให้เจริญก้าวหน้าต่อไป การบริหารงานวิชาการประกอบด้วยงานหลายอย่าง สิ่งสำคัญของงานด้านวิชาการ คือ หลักสูตรเป็นตัวกำกับงานด้านวิชาการ ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้เ้า ในการนำไปใช้ในแต่ละสถานศึกษา จึงแตกต่างกันไป การจัด โปรแกรมการศึกษาขึ้นกับปัจจัยหลายอย่าง เช่น บุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งผู้เรียนด้วย การบริหารสถานศึกษาโดยมีการจัดกิจกรรมทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุง การพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

ยาเป็น เรื่องจรูญศรี. (<http://www.kroobannok.com/blog/24395>. สืบค้นเมื่อ 29 มกราคม 2556) ได้สรุปว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง กระบวนการจัดกิจกรรมในงานวิชาการ ซึ่งเป็นภารกิจหลักให้เกิดการปรับปรุงพัฒนาและเป็นประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนหรือผู้รับบริการ กระบวนการดังกล่าวนี้ ได้แก่ การวางแผน การจัดระบบ โครงสร้าง และการกำหนดบทบาทหน้าที่ การจัดดำเนินงานทางวิชาการ การผลิตสื่อและอุปกรณ์การศึกษา การวัดและประเมินผล การจัดบรรยากาศเพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพทางวิชาการ การจัดแหล่งหรือศูนย์สารสนเทศ รวมทั้งการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ และการนิเทศภายในเพื่อให้งานวิชาการมีคุณภาพ

จากความหมายและแนวคิดที่กล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดคุณภาพและมาตรฐานการบริหารงานวิชาการ อันจะส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน

3.2 ความสำคัญของงานวิชาการ

ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553 : 33) ได้กล่าวถึงความสำคัญของงานวิชาการไว้ ดังนี้

1. งานวิชาการเป็นงานที่มุ่งเน้นการพัฒนาสติปัญญา ความรู้ ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม เจตคติและค่านิยมให้ผู้เรียนเป็น คนเก่ง คนดี และมีความสุขในการดำรงชีวิตตลอดจนเป็นผู้มีคุณค่าในสังคม
2. งานวิชาการเป็นตัวกำหนดปริมาณงานของโรงเรียน เมื่อโรงเรียนมีงานวิชาการมากปริมาณงานด้านอื่นๆ ย่อมมีมากตามไปด้วย
3. งานวิชาการเป็นเครื่องกำหนดการจัดทรัพยากรให้แก่โรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของงานงบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ จะจัดได้ตามสัดส่วนของปริมาณงานวิชาการของโรงเรียน โรงเรียนจะได้รับการจัดสรรงบประมาณมากขึ้นขึ้นอยู่กับงานโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปริมาณงานด้านวิชาการ
4. งานวิชาการเป็นเครื่องตัดสินคุณภาพของโรงเรียน การพิจารณาคุณภาพของโรงเรียนต้องอาศัยงานทางด้านวิชาการของโรงเรียน โดยพิจารณาวิธีการและผลผลิตของระบบงานวิชาการอันได้แก่ วิธีการสอนของครู การบริหารงานวิชาการ ผลสำเร็จของครู ทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นต้น
5. งานวิชาการเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จ และความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากงานวิชาการเป็นงานหลักในสถานศึกษา ที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องดำเนินการกระตุ้นและส่งเสริมให้ครูร่วมมือกัน ในการปรับปรุงงานวิชาการของโรงเรียนอยู่เสมอ

สมิธ (Smith. 1961 ; อ้างอิงมาจาก กาญจน์ เรืองมนตรี และชินทร นามวรรณ. 2554 : 3-4) ได้ศึกษาและจัดลำดับความสำคัญของงานวิชาการไว้เป็นอันดับแรกงานในความรับผิดชอบของผู้บริหารแบ่งเป็น 7 ประเภท ดังนี้

1. งานบริหารงานวิชาการ ร้อยละ 40
2. งานบริหารบุคลากร ร้อยละ 20
3. งานบริหารกิจการนักเรียน ร้อยละ 20
4. งานบริหารการเงิน ร้อยละ 5
5. งานบริหารอาคารสถานที่ ร้อยละ 5
6. งานบริหารความสัมพันธ์กับชุมชน ร้อยละ 5

7. งานบริหารทั่วไป ร้อยละ 5

กาญจน์ เรื่องมนตรี และชินธร นามวรรณ (2554 : 4) สรุปไว้ว่า งานวิชาการถือเป็นหัวใจของการบริหารการศึกษา เพราะจุดมุ่งหมายของสถานศึกษาก็คือ การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ซึ่งขึ้นอยู่กับงานวิชาการทั้งสิ้น งานวิชาการเป็นกิจกรรมการจัดการเกี่ยวกับงานด้านหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ แบบเรียน งานการเรียนการสอน งานสื่อการเรียนการสอน งานวัดผลและประเมินผล งานห้องสมุด งานนิเทศการศึกษา งานวางแผนการศึกษา และงานประชุมอบรมทางวิชาการ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุจุดหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพสูง

สรุปได้ว่า งานวิชาการเป็นงานหลักของโรงเรียนที่สำคัญต่อการจัดการเรียนการสอน ให้บรรลุตามเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้ เพราะการจัดการศึกษาเป็นการวางพื้นฐานในการพัฒนาคนให้สามารถแสวงหาความรู้ ก้าวมันทันโลก สามารถปรับตัวอยู่อย่างมีความสุข และหน้าที่ของโรงเรียนทุกแห่ง คือ การให้ความรู้แก่ผู้เรียนในด้านวิชาการ โดยการทำงานร่วมกับครู กระตุ้นเตือนครูให้คำแนะนำครู และประสานงานให้ครูทุกคนทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพในการสอน

3.3 ขอบข่ายงานวิชาการของสถานศึกษา

ขอบข่ายงานวิชาการของสถานศึกษานั้นมีหลากหลาย ซึ่งอาจจะมีจำนวนมากหรือน้อยแตกต่างกันไปตามสภาพและขนาดของสถานศึกษา ทั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิดของหน่วยงานทางการศึกษาและนักการศึกษา ซึ่งให้แนวคิดเกี่ยวกับขอบข่ายการบริหารสถานศึกษาไว้ ดังนี้

ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553 : 30) ได้กล่าวไว้ว่า ขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการ ได้แก่ งานควบคุมดูแลหลักสูตรการสอนอุปกรณ์การสอนการจัดการเรียนคู่มือครูการจัดชั้นเรียนการจัดครูเข้าสอนการปรับปรุงการเรียนการสอนการฝึกอบรมครูการนิเทศการศึกษการเผยแพร่งานวิชาการการวัดผลการศึกษาการศึกษาวิจัยการประเมินมาตรฐานสถานศึกษาเพื่อปรับปรุงคุณภาพและประสิทธิภาพสถานศึกษา

กาญจน์ เรื่องมนตรี และชินธร นามวรรณ (2554 : 6-7) ได้สรุปขอบข่ายงานวิชาการ โรงเรียนไว้ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

3. การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน
4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
6. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
7. การนิเทศการศึกษา
8. การแนะแนวการศึกษา
9. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
10. การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน
11. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น
12. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่นักคิด ครอบครั้ว องค์กร

หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (อ้างอิงมาจาก สำนักบริหารงาน
การศึกษาพิเศษ. 2554 : 15) ได้กำหนดขอบข่ายงานวิชาการของโรงเรียนเฉพาะความพิการ ไว้
ดังนี้

1. งานหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร
2. งานวิจัยในชั้นเรียน
3. งานจัดการเรียนการสอน
4. งานนิเทศภายใน
5. งานวัดผลและประเมินผล
6. งานประกันคุณภาพการศึกษา

ตามกฎกระทรวงว่าด้วยการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษา กำหนด
ขอบข่ายและภารกิจสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการ มีดังนี้

1. การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระ
หลักสูตรท้องถิ่น
2. การวางแผนงานด้านวิชาการ
3. การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา
4. การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
5. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
6. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

7. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา
8. การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้
9. การนิเทศการศึกษา
10. การแนะแนว
11. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา
12. การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ
13. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและ

องค์กรอื่น

14. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครั้ว องค์กร

หน่วยงาน สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

15. การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของ

สถานศึกษา

16. การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา
17. การพัฒนาและใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

จากขอบข่ายงานวิชาการที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การจำแนกขอบข่ายงาน

วิชาการมีลักษณะคล้ายคลึงกัน โดยมีภารกิจย่อยในรายละเอียดที่แตกต่างกัน และเพื่อให้

สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)

พ.ศ. 2545 มาตรา 24 กำหนดให้จัดการเรียนการสอนผสมผสานระหว่างความรู้ด้านต่างๆ

อย่าง ได้สัดส่วนสมดุลกันและสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้

มาตรา 26 กำหนดให้ประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน มาตรา 27

กำหนดให้จัดทำสาระหลักสูตรตามวัตถุประสงค์และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรา 30

กำหนดให้พัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอน

สามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน และมาตรา 47 กำหนดให้มีระบบการ

ประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้

ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2547

4. บทบาทของผู้บริหารกับการบริหารงานวิชาการ

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการในยุคปฏิรูปการศึกษาต่างก็

มุ่งเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและมาตรฐาน ทั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาค้นคว้า

แนวคิดของหน่วยงานทางการศึกษาและนักการศึกษาที่ให้แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารกับการบริหารงานวิชาการ จำแนกตามขอบข่ายการบริหารงานวิชาการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2547 ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 งาน ได้แก่ งานหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร งานวิจัยในชั้นเรียน งานจัดการเรียนการสอน งานนิเทศภายใน งานวัดผลและประเมินผล และงานประกันคุณภาพการศึกษา

4.1 งานหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร

ผู้บริหารสถานศึกษานั้นมีผู้กล่าวไว้หลากหลาย ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิดของหน่วยงานทางการศึกษาและนักการศึกษา ซึ่งให้แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารกับงานหลักสูตรและการบริหารหลักสูตรไว้ ดังนี้

ธีระ รุญเจริญ (2553 : 324-325) ได้สรุปภารกิจหลักของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารหลักสูตรไว้หลายประการ ดังนี้

1. การเตรียมพร้อมในเรื่อง ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง คณะกรรมการจัดทำหลักสูตร คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและผู้นำชุมชน ข้อมูล สารสนเทศ เพื่อให้เกิดความตระหนักในความจำเป็นและความสำคัญ ความสามารถในการจัดทำตลอดทั้งการมีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิด ซึ่งอาจจะทำได้โดยการประชุมชี้แจง การฝึกอบรมและการศึกษาดูงาน การจัดตั้งคณะกรรมการจัดทำจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง การใช้สื่อประชาสัมพันธ์โดยผ่านสื่อต่างๆ ดังนั้นผู้บริหารจะต้องจัดกิจกรรมการสำรวจความรู้ ความเข้าใจ และความต้องการของครู และบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง การจัดทำเอกสารประชาสัมพันธ์ การประชุมชี้แจง การประชุมปฏิบัติการเพื่อพัฒนาบุคลากร การตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตร การจัดทำงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น การแสวงหาวิทยากรและแหล่งวิทยากร การจัดทำข้อมูล สารสนเทศ การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
2. การประสานและอำนวยความสะดวกในการจัดทำสาระของหลักสูตร เพื่อดำเนินการ กำหนดวิสัยทัศน์ และจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา กำหนดโครงสร้างหลักสูตรของแต่ละช่วงชั้นและการจัดสัดส่วนเวลาเรียน วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ กำหนดสาระกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กำหนดสื่อการเรียนรู้ กำหนดการวัดผลและประเมินผล แล้วนำเข้าสู่การพิจารณา และจัดการวางแผนการบริหารจัดการหลักสูตร

กระทรวงศึกษาธิการ (อ้างอิงจาก จำเนียร พลหาญ. 2553 : 334) ได้สรุปถึงบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ไว้ดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สาระแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการ ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพปัญหา และความต้องการของสังคม ชุมชนและท้องถิ่น

2. วิเคราะห์สภาพแวดล้อม และประเมินสถานภาพสถานศึกษา เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ภารกิจเป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายรวมทั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. จัดทำโครงสร้างหลักสูตรและสาระต่างๆ ที่กำหนดให้มีในหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมายและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยพยายามบูรณาการเนื้อหาสาระทั้งในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกันและระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามความเหมาะสม

4. นำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และบริหารจัดการใช้หลักสูตรให้เหมาะสม

5. นิเทศการใช้หลักสูตร

6. ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร

7. ปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรตามความเหมาะสม

กาญจน์ เรืองมนตรี และธรินธร นามวรรณ (2554 : 7) ได้สรุปว่า ผู้บริหารจะต้องสนับสนุนให้ครูมีความรู้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ประชาสัมพันธ์ และส่งเสริมชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา จัดหาคู่มือ แนวการจัดการหลักสูตรสถานศึกษามาบริหารแก่ครู ร่วมกันผู้มีส่วนเกี่ยวข้องวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็งของโรงเรียนเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ ของโรงเรียน ประเมินการใช้หลักสูตร และนำผลการประเมินมาพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง นิเทศการใช้หลักสูตร ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรและนำผลการประเมินมาพัฒนา หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง และดำเนินงานตามวัตถุประสงค์เป้าหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

จากบทบาทของผู้บริหารกับงานหลักสูตรและการบริหารหลักสูตรที่กล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ผู้บริหารมีบทบาทและหน้าที่ในการบริหารงานหลักสูตรและการใช้หลักสูตรตามหลักการบริหารที่คล้ายคลึงกัน โดยอาจมีระบบและขั้นตอนในรายละเอียดการบริหารงานแตกต่างกันบ้างตามสภาพและขนาดของสถานศึกษา และผู้บริหารจะต้องสนับสนุนให้ครูมี

ความรู้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ประชาสัมพันธ์และส่งเสริมชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา จัดหาคู่มือ แนวการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา บริการแก่ครูร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็งของโรงเรียน และดำเนินการตามวัตถุประสงค์เป้าหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

4.2 งานวิจัยในชั้นเรียน

บทบาทของผู้บริหารกับงานวิจัยในชั้นเรียนนั้นมีหลากหลาย ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิดของหน่วยงานทางการศึกษาและนักการศึกษา ซึ่งให้แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารกับงานวิจัยในชั้นเรียนไว้ ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (อ้างอิงจาก กาญจน์ เรื่องมนตรี และธรินทร นามวรรณ. 2554 : 9) ได้กำหนดแนวทางการปฏิบัติในการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาไว้ ดังนี้

1. ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย การบริหาร การจัดการและการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการในภาพรวมของสถานศึกษา
 2. ส่งเสริมให้ครู ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ให้แก่กลุ่มสาระการเรียนรู้
 3. ประสานความร่วมมือในการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย ตลอดจนการเผยแพร่ผลงานการวิจัยหรือ พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และงานวิชาการกับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัว องค์กรหน่วยงานและสถาบันอื่น
- กาญจน์ เรื่องมนตรี และธรินทร นามวรรณ (2554 : 10) ได้สรุปว่า การปฏิบัติในการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องส่งเสริม สนับสนุนให้ครูเข้ารับ การอบรมเกี่ยวกับการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา สนับสนุนสื่อและอุปกรณ์เพื่อใช้ในการวิจัย ให้ครูทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน จัดให้มีคู่มือ เอกสาร เพื่อประกอบการจัดทำวิจัยให้แก่บุคลากรใน โรงเรียน และสนับสนุนให้ครู นำเสนอผลงาน การวิจัยต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

จากบทบาทของผู้บริหารกับงานวิจัยในชั้นเรียนที่กล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ผู้บริหารมีบทบาทและหน้าที่ในการส่งเสริม สนับสนุนการให้ครูผู้สอนทำวิจัยในชั้นเรียนตามหลักการบริหารที่คล้ายคลึงกัน โดยอาจมีระบบและขั้นตอนในรายละเอียดการบริหารงานแตกต่างกันบ้างตามสภาพและขนาดของสถานศึกษา เช่น จัดให้มีนโยบายหรือข้อกำหนดเพื่อสนับสนุนการทำวิจัย

ที่ชัดเจน ประชุมชี้แจงคณะครูเพื่อให้ทราบนโยบาย วัตถุประสงค์และบทบาทที่ครูต้องทำวิจัย เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน สนับสนุนให้มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการวิจัย จัดหาอุปกรณ์ หรือสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อส่งเสริมการทำวิจัย มีส่วนร่วมในการให้การนิเทศ เกี่ยวกับการวิจัยกับครู ให้ความช่วยเหลือและสนับสนุน ติดตามดูแลการทำวิจัยของครูให้ เป็นไปตามเป้าหมายของแผนปฏิบัติการวิจัยเพื่อให้รับรู้ปัญหาข้อบกพร่อง จุดเด่นจุดด้อยของครู จนได้จุดที่ควรปรับปรุงครูให้ทำวิจัย ให้ความช่วยเหลือครูในการแก้ปัญหาที่มีผลกระทบต่อ การดำเนินการวิจัย มีส่วนร่วมในการแสวงหาทางเลือกใหม่ๆ ในการแก้ปัญหาที่นำไปสู่งานวิจัยใน ชั้นเรียน

4.3 งานจัดการเรียนการสอน

บทบาทของผู้บริหารกับงานจัดการเรียนการสอนนั้นมีหลากหลาย ผู้วิจัยได้ศึกษา ค้นคว้าแนวคิดของหน่วยงานทางการศึกษาและนักการศึกษา ซึ่งให้แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท ของผู้บริหารกับงานจัดการเรียนการสอนไว้ ดังนี้

ธีระ รุณเจริญ (2553 : 10) ได้เสนอแนะบทบาทของผู้บริหารในการบริหารการ จัดการเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. ส่งเสริม สนับสนุนให้ครู ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและสามารถสอนทักษะ

ความคิด

2. เร่งจัดหานุเคราะห์สนับสนุน
3. รวมกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อมีครบชั้นและครบ 8 กลุ่มสาระ
4. ส่งเสริมให้มีกิจกรรมนอกห้องเรียน
5. จัดตั้งและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้กระจายอยู่ในชุมชน

กระทรวงศึกษาธิการ (อ้างอิงจาก กาญจน์ เรืองมนตรี และธรินทร

นามวรรณ. 2554 : 8) ได้สรุปถึงบทบาทของผู้บริหารในการจัดการเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ตามสาระและหน่วยการเรียนรู้

โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2. ส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้

สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การ เคารพสิทธิ การประยูกต์ใช้ความรู้ เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา การเรียนรู้จาก ประสบการณ์จริงและการปฏิบัติจริง การส่งเสริมให้รักการอ่าน และใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง การ

ผสมผสานความรู้ต่างๆ ให้สมดุลกัน ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สอดคล้องกันเนื้อหา สารกิจกรรม ทั้งนี้โดยจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้และการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือเครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชน ท้องถิ่นมามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนตามความเหมาะสม

3. จัดให้มีการนิเทศการเรียนการสอนแก่ครูในกลุ่มสาระต่างๆ โดยเน้นการที่ร่วมมือช่วยเหลือกัน แบบกัลยาณมิตร เช่น นิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนร่วมกัน หรือแบบอื่นๆ ตามความเหมาะสม

4. ส่งเสริมให้มีการพัฒนาครู เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามความเหมาะสม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (อ้างอิงมาจาก อับดุลรอหมะ ดอละ. <http://www.gotoknow.org/posts/126504> สืบค้นเมื่อ 29 มกราคม 2556.)
ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ดังนี้การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจะเกิดได้ต้องอาศัยความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องทุกระดับ ทุกฝ่ายตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดให้สถานศึกษาต้องประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนร่วมกันพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ดังนั้นทุกฝ่ายต้องมีความเข้าใจ และรู้บทบาท ภารกิจหน้าที่ตลอดจนแนวทางการปฏิบัติที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ดังนั้นสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องต้องร่วมมือกันส่งเสริมสนับสนุนครูผู้สอนจัดบรรยากาศการเรียนรู้อันเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ซึ่งผู้เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะผู้บริหารควรมีบทบาทหน้าที่ดังนี้การสนับสนุนการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้สนับสนุนให้บุคลากรทุกฝ่ายของสถานศึกษาได้รับความรู้และความสามารถในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา รวมทั้งพัฒนาบุคลากรให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

จากบทบาทของผู้บริหารกับงานจัดการเรียนการสอนที่กล่าวข้างต้นสรุปได้ว่าผู้บริหารมีบทบาทและหน้าที่ในการบริหารงานจัดการเรียนการสอนตามหลักการบริหารที่คล้ายคลึงกัน โดยอาจมีระบบและขั้นตอนในรายละเอียดการบริหารงานแตกต่างกันบ้างตามสภาพและขนาดของสถานศึกษา เช่น ศึกษาและทำความเข้าใจหลักการของการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดให้มีแผนการสอนให้ครบถ้วนทุกชั้น นิเทศ ติดตามการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่องให้เป็นไปตามเป้าหมายของการจัดกิจกรรมพัฒนา

ผู้เรียน รับทราบผลการประเมินพร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเป็นประโยชน์ในการจัดกิจกรรมในภาคเรียนต่อไป ช่วยแก้ปัญหาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนให้แก่ครู เป็นผู้นำให้ครูปรับปรุงการสอน ให้รู้จักใช้เทคนิคและวิธีการสอนแบบต่างๆ รายงานการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้คณะกรรมการสถานศึกษาทราบเพื่อเป็นประโยชน์ในการจัดกิจกรรมในภาคเรียนต่อไป

4.4 งานนิเทศภายใน

บทบาทของผู้บริหารกับการนิเทศภายในนั้นมีหลากหลาย ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิดของหน่วยงานทางการศึกษาและนักการศึกษา ซึ่งให้แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารกับการนิเทศภายในไว้ ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (อ้างอิงจาก จำเนียร พลหาญ. 2553 : 337) ได้สรุปบทบาทของผู้บริหารในการนิเทศภายในไว้ดังนี้

1. จัดระบบการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา
2. ดำเนินการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอนภายในรูปแบบ

หลากหลายและเหมาะสมกับสถานศึกษา

3. ประเมินผลการจัดระบบ และกระบวนการนิเทศการศึกษาใน

สถานศึกษา

4. ติดตาม ประสานงานกับสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนของสถานศึกษา

5. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และประสบการณ์ การจัดระบบนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษากับสถานศึกษาอื่น หรือเครือข่ายการนิเทศการศึกษาภายในเขตพื้นที่

การศึกษา

กาญจน์ เรืองมนตรี และธรินธร นามวรรณ (2554 : 63) กล่าวว่า iva ผู้บริหาร การศึกษานอกจากจะมีบทบาทและหน้าที่ในฐานะผู้บริหาร ผู้ใช้พระเดชพระคุณในการบังคับบัญชาตามกฎหมาย แต่หน้าที่ทางการนิเทศเป็นหน้าที่ที่ต้องทำด้วยความเข้าใจเพื่อร่วมงาน ทำงานแบบมีส่วนร่วมในการสนับสนุนทุกวิถีทางที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน รวมทั้งการสร้างขวัญและกำลังใจ โดยมีเป้าหมายอยู่ที่การนิเทศให้มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารจึงเกี่ยวข้องกันทั้งงานบริหารและงานนิเทศ ในขณะที่เดียวกันความสนใจและความเอาใจใส่ของผู้บริหารจะทำให้งานนิเทศประสบความสำเร็จหากตรงกันข้ามยากที่จะบรรลุผลได้

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (2555 : 1) กล่าวไว้ว่าการนิเทศมีส่วนสำคัญมากต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการศึกษา โดยมีผลต่อการปรับปรุงการบริหารจัดการของสถานศึกษา และการเรียนการสอนของครูให้มีคุณภาพมากขึ้น ซึ่งบทบาทของผู้บริหารกับการนิเทศการศึกษาจะต้องดำเนินการดังนี้

1. ผู้บริหารต้องเป็นผู้ที่ให้ความรู้ความเข้าใจกับครูภายในสถานศึกษาเกี่ยวกับทักษะทางสังคมให้ครูตระหนักถึงความสำคัญจำเป็น ให้แนวทางแก่ครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่จะพัฒนาผู้เรียน
2. ผู้บริหารต้องเป็นผู้ประสานงานในด้านต่างๆ ที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้
3. ผู้บริหารต้องเป็นผู้ให้การสนับสนุนส่งเสริม ให้ครูพัฒนาผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
4. ผู้บริหารต้องให้คำแนะนำ คำปรึกษาแก่ครูเมื่อครูต้องการ
5. ผู้บริหารต้องร่วมประชุมวางแผนกับคณะครูที่จะร่วมกันพัฒนาผู้เรียน
6. ผู้บริหารต้องดำเนินการนิเทศภายใน เกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนการสอนให้ครูใช้เทคนิคต่างๆ กับผู้เรียนอย่างเหมาะสม

จากบทบาทของผู้บริหารกับงานนิเทศภายในที่กล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ผู้บริหารมีบทบาทและหน้าที่ในการบริหารงานนิเทศภายในตามหลักการบริหารที่คล้ายคลึงกัน โดยอาจมีระบบและขั้นตอนในรายละเอียดการบริหารงานแตกต่างกันบ้างตามสภาพและขนาดของสถานศึกษา เช่น ศึกษาทำความเข้าใจถึงหลักการและวิธีการปฏิบัติในการนิเทศเพื่อให้เกิดความมั่นใจในการดำเนินการวางแผนเพื่อดำเนินการนิเทศภายในตามกระบวนการ ประกอบด้วย การศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการ การวางแผน การสร้างเครื่องมือ การปฏิบัติการนิเทศ การประเมินผลการนิเทศ แต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศภายใน จัดให้มีเครื่องมือ วัสดุ เอกสาร ที่จำเป็นสำหรับการนิเทศให้พร้อมที่จะใช้อย่างเพียงพอ ดำเนินการนิเทศตามแผนและโครงการที่กำหนด ติดตาม ประเมินผลการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อความสมบูรณ์ ถูกต้องและมีการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาเพื่อให้ประสบผลอย่างดี และจัดทำแฟ้มข้อมูลเพื่อรวบรวมผลการนิเทศและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ

4.5 งานวัดผลและประเมินผล

บทบาทของผู้บริหารกับงานวัดผลและประเมินผลนั้นมีหลากหลาย ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิดของหน่วยงานทางการศึกษาและนักการศึกษา ซึ่งให้แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารกับงานวัดผลและประเมินผลไว้ ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (อ้างอิงจาก จำเียร พลหาญ. 2553 : 335) ได้สรุปบทบาทของผู้บริหารในการวัดผลและประเมินผลไว้ดังนี้

1. กำหนดระเบียบ แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษา
2. ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการวัดผล และประเมินผลแต่ละรายวิชา ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา สาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
3. ส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผลและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นการประเมินสภาพจริง จากกระบวนการปฏิบัติ และผลงาน
4. จัดให้มีการเทียบโอนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และผลการเรียนจากสถานศึกษาอื่น สถานประกอบการและอื่นๆ ตามแนวทางที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด
5. พัฒนาเครื่องมือวัดผลประเมินผลให้ได้มาตรฐาน

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553 : 167) ได้กล่าวถึงผู้บริหารมีหน้าที่และความรับผิดชอบในด้านการวัดและประเมินผล ดังนี้

1. กำหนดนโยบายทั่วไปเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลในเรื่อง
 - 1.1 ประเภทของข้อสอบที่ใช้วัดผล
 - 1.2 ระยะเวลาที่ใช้ในการสอบ จำนวนครั้งที่สอบและการเก็บคะแนนสอบแต่ละครั้ง
 - 1.3 มาตรฐานในการสอบวัดผล
 - 1.4 การเตรียมแบบฟอร์มสำหรับรายงานผลการสอบแก่ผู้ปกครอง
2. จัดหาวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นในการสอบ เช่น เครื่องพิมพ์ เครื่องโรเนียว ตลอดจนเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวก
3. พยายามส่งเสริมครูอาจารย์ให้มีความรู้ทางการวัดและประเมินผล โดยการจัดการฝึกอบรม การประชุมปฏิบัติการ ในด้านเทคนิคการออกข้อสอบ การให้คะแนน การประเมินผลข้อสอบ ตลอดจนการรายงานผลการสอบ

4. การจัดการราย ห้องสอบ และระเบียบในการสอบและการคุมสอบ
 5. ควรมีการประเมินผลการสอน หากมีการบกพร่องจะได้หาทางแก้ไขต่อไป หรือเสนอแนวทางในการนำไปปรับใช้ในครั้งต่อไป
- อนุศักดิ์ สมิตสันต์ (2554 : 12) กล่าวถึง บทบาทของผู้บริหารเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผล ดังนี้

1. จัดหาระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตร และเอกสารประกอบการวัดและประเมินผลให้พอเพียงสะดวกต่อการนำไปใช้อธิบายหรือชี้แจงให้ครูผู้สอนเข้าใจและปฏิบัติได้
 2. ศึกษาและทำความเข้าใจระเบียบวัดผลให้ละเอียดลึกซึ้ง สามารถมอบหมายให้ครูซึ่งมีพื้นความรู้ด้านสถิติพอสมควร ทำหน้าที่วัดผลและประเมินผล
 3. จัดให้มีการประชุมสัมมนา ประชุมปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจแก่ครูผู้สอน
 4. จัดให้มีการประชุมสัมมนา ประชุมปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับหลักสูตรและเวลาเรียน
 5. วางแผนกำหนดระยะเวลาการวัดผลและประเมินผล และจัดทำปฏิทินและประเมินผลให้พร้อมและเพียงพอ
 6. จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ แบบฟอร์ม เครื่องมือที่จำเป็นเพื่อใช้ดำเนินงานวัดผล
 7. จัดสร้างเครื่องมือวัดผลที่มีคุณภาพ ปรับปรุงการสร้างข้อสอบของครูให้มีมาตรฐานและมีประสิทธิภาพ โดยการอบรมให้ความรู้ ประชุมปฏิบัติการจัดสร้างข้อสอบ
 8. จัดให้มีการวัดผล และประเมินผลการเรียนให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ระเบียบกำหนดไว้
 9. จัดให้มีการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกกลุ่มประสบการณ์ ทุกระดับชั้นเรียนและนำผลการวิเคราะห์มาใช้ปรับปรุงการเรียนการสอน
 10. ติดตามและตรวจสอบเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวัดผล ประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ เช่น สมุดประจำชั้น สมุดรายงานประจำตัวนักเรียน
 11. จัดทำผลการประเมินแสดงความก้าวหน้าของผู้เรียนทุกชั้น ทุกคนและทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถตรวจสอบความสามารถของตนเองได้ด้วย
- จากบทบาทของผู้บริหารกับงานวัดผลและประเมินผลที่กล่าวข้างต้นสรุปได้ว่าผู้บริหารมีบทบาทและหน้าที่ในการบริหารงานวัดผลและประเมินผลตามหลักการบริหารที่

คล้ายคลึงกัน โดยอาจมีระบบและขั้นตอนในรายละเอียดการบริหารงานแตกต่างกันบ้างตามสภาพและขนาดของสถานศึกษา เช่น กำหนดนโยบายทั่วไปเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผล วางแผนกำหนดระยะเวลาการวัดผลและประเมินผล มอบหมายให้ครูซึ่งมีพื้นฐานความรู้ด้านสถิติพอสมควร ทำหน้าที่วัดผลและประเมินผล จัดให้มีการประชุมสัมมนา ประชุมปฏิบัติการ เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจแก่ครูผู้สอน จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ แบบฟอร์ม เครื่องมือที่จำเป็นเพื่อใช้ดำเนินงานวัดผลและประเมินผลให้พร้อมและเพียงพอ ติดตามและตรวจสอบเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวัดผล จัดให้มีการวัดผลและประเมินผลการเรียนให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ระเบียบกำหนดไว้ นำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนของสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น จัดให้มีการประเมินผลการสอน หากมีข้อบกพร่องจะได้หาทางแก้ไขต่อไป หรือเสนอแนวทางในการนำไปปรับใช้ในครั้งต่อไป

4.6 งานประกันคุณภาพการศึกษา

บทบาทของผู้บริหารกับการประกันคุณภาพนั้นมีหลากหลาย ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิดของหน่วยงานทางการศึกษาและนักการศึกษา ซึ่งให้แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารกับการประกันคุณภาพไว้ ดังนี้

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (2551 : 22-26) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการส่งเสริมสนับสนุน อำนวยความสะดวก ให้คำปรึกษาและดูแลให้มีการประกันคุณภาพการศึกษาที่ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วม โดยบทบาทของผู้บริหารนั้นจะต้องเป็นผู้นำในทุกขั้นตอนของการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็น 3 ช่วงของการดำเนินงาน ดังนี้

ช่วงที่ 1 การเตรียมการ ในช่วงของการเตรียมการนี้ผู้บริหารสถานศึกษานั้นมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการขับเคลื่อนให้พัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาดำเนินไปได้ด้วยดี โดยพอสรุปบทบาทของผู้บริหารได้ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าและพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความเข้าใจ มีวิสัยทัศน์เห็นความสำคัญและมีเจตคติที่ดีต่อการประกันคุณภาพการศึกษา
2. สร้างจิตสำนึกและความตระหนักในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาให้เกิดขึ้นแก่บุคคลในสถานศึกษา

3. สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งการประกันคุณภาพภายในและการประกันคุณภาพภายนอก

4. แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาถือว่าเป็นหน้าที่ของบุคลากรภายในสถานศึกษาทุกคน

5. ผู้บริหารจะต้องเตรียมการวางแผนและจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศภายในสถานศึกษา

ช่วงที่ 2 การดำเนินการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในขั้นการดำเนินการของสถานศึกษาส่วนใหญ่จะนำวงจรคุณภาพ (PDCA) มาใช้ในการดำเนินการ ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบและประเมินผลการปรับปรุงและพัฒนา ผู้บริหารเป็นกลไกสำคัญในฐานะของแกนนำที่จะทำให้กระบวนการบริหารนี้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีบทบาท ดังนี้

1. การวางแผน

ผู้บริหารเป็นผู้ประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในสถานศึกษาเพื่อให้ทราบถึงความต้องการหรือความคาดหวังของผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษาและชุมชนที่มีต่อสถานศึกษา และทำการศึกษามาตรฐานการศึกษาของชาตินโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด รวมทั้งศึกษาถึงศักยภาพของสถานศึกษาก่อนที่จะกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ หรือเป้าหมายของสถานศึกษา แล้วจึงร่วมกับบุคลากรที่เกี่ยวข้องจัดลำดับความสำคัญของเป้าหมายและกำหนดภารกิจของสถานศึกษา แล้วจึงจัดทำแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เช่น แผนพัฒนาสถานศึกษาและแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตลอดจนแผนปฏิบัติการประจำปี เป็นต้น

2. การปฏิบัติตามแผน

ผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่ในการบริหารจัดการ ส่งเสริมสนับสนุนควบคุม กำกับ ดูแล ให้คำปรึกษาแนะนำ และอำนวยความสะดวกให้แก่บุคลากรภายในสถานศึกษาที่รับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอน แผนงาน/โครงการให้ดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในบางแผนงาน/โครงการ ผู้บริหารจำเป็นจะต้องดำเนินการเอง เช่น แผนงานเกี่ยวกับด้านการบริหาร และด้านบุคลากร เป็นต้น

3. การตรวจสอบและประเมินผล

เมื่อบุคลากรภายในสถานศึกษาที่รับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอน และจัดกิจกรรมตามแผนงาน/โครงการไปแล้ว ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้คอยตรวจสอบติดตามตลอดเวลาดังแต่เริ่มโครงการ ระหว่างโครงการ และสิ้นสุดโครงการ หรือให้ผู้แทนเป็นผู้คอยตรวจสอบการประเมินตนเองของบุคลากรที่รับผิดชอบในแต่ละกิจกรรม โดยผู้บริหารทำหน้าที่เป็นแกนนำสำคัญตั้งแต่การกำหนดบทบาทหน้าที่ และผู้รับผิดชอบการกำหนดกรอบการประเมินตนเอง การสร้างเครื่องมือในการประเมิน การกำหนดประเมิน การวิเคราะห์ข้อมูล รวมทั้งการเขียนรายงานการประเมินตนเอง

4. การปรับปรุงและพัฒนา

เมื่อสถานศึกษาได้ทำการประเมินตนเองแล้ว ผู้บริหารจะต้องนำผลการประเมินตนเองไปใช้ในการวางแผน กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพในปีการศึกษาต่อไป หรือนำผลที่ได้ไปปรับปรุงแผนงาน โครงการนั้นให้ประสบผลสำเร็จต่อไป

ช่วงที่ 3 การประเมินภายนอก ในช่วงของการประเมินภายนอกนี้ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการรับการประเมินภายนอก พอสรุปได้ ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นแกนนำในการเตรียมการหรือวางแผน เพื่อให้สถานศึกษาพร้อมรับการประเมินภายนอก ไม่ว่าจะเป็นการแต่งตั้งคณะกรรมการ การจัดเตรียมข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา การเขียนรายงานผลการประเมินตนเอง โดยเฉพาะการชี้แจงทำความเข้าใจให้บุคลากร ในสถานศึกษา หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้ได้ทราบถึงการประเมินภายนอก และขั้นตอนการประเมินภายนอก

2. เป็นผู้ประสานงาน อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ประเมินภายนอก ในระหว่างประเมิน

3. เป็นผู้ที่คอยชี้แจงทำความเข้าใจหรือให้ข้อมูลสารสนเทศเพิ่มเติมให้แก่คณะผู้ประเมินภายนอกในระหว่างที่ผู้ประเมินภายนอกทำการนำเสนอผลการประเมินด้วยวาจา

4. เป็นผู้ตรวจสอบและลงนามรับรองในรายงานการประเมินของคณะผู้ประเมินภายนอก และนำผลการประเมินภายนอกไปปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาต่อไป

กระทรวงศึกษาธิการ (อ้างอิงมาจาก จำเนียร พลหาญ. 2553 : 337-338) ได้กำหนดบทบาทของผู้บริหารในการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ดังนี้

1. จัดระบบโครงสร้างองค์กร ให้รองรับการจัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
 2. กำหนดเกณฑ์การประเมิน เป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา และตัวชี้วัดของกระทรวง เป้าหมายความสำเร็จของเขตพื้นที่การศึกษา หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินของสำนักงานมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา
 3. วางแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาให้บรรลุผลตามเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา
 4. ดำเนินการพัฒนาตามแผนและตรวจสอบประเมินผลเพื่อปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
 5. ประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาหรือหน่วยงานอื่น ในการปรับปรุงและระบบการประกันคุณภาพภายในและการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษา
 6. ประสานความร่วมมือกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษา
 7. ประสานงานกับสำนักงานรับรองมาตรฐานการศึกษาและประเมินคุณภาพการศึกษาในการประเมินสถานศึกษาเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง
- จากบทบาทของผู้บริหารในการประกันคุณภาพการศึกษาข้างต้น สรุปได้ว่าผู้บริหารควรมีการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ดังนี้
1. การวางแผน (Plan) สถานศึกษาต้องมีการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่มีความชัดเจนเพื่อจะได้นำไปสู่การปฏิบัติที่ตรงตามความต้องการของสถานศึกษา
 2. การปฏิบัติตามแผน (Do) เป็นการร่วมกันของบุคลากรในการดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้ โดยมีผู้บริหารให้การส่งเสริม สนับสนุน นิเทศ และติดตามกำกับอย่างจริงจัง
 3. การตรวจสอบประเมินผล (Check) ในขณะที่สถานศึกษามีการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการจะต้องมีการตรวจสอบประเมินผลเป็นระยะ เพื่อพิจารณาว่าการดำเนินการเป็นไปตามทิศทางที่ต้องการหรือไม่ มีสิ่งใดที่จะต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขจะได้ดำเนินการต่อไป

4. การปรับปรุงงาน (Act) ถือได้ว่าเป็นขั้นตอนย่อยสุดท้ายในขั้นการดำเนินการ
ประกันคุณภาพในสถานศึกษา

5. หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาพิเศษ

เด็กทุกคนมีสิทธิอันชอบธรรมที่จะได้รับการศึกษาเท่าเทียมกัน ซึ่งเป็นสิทธิพื้นฐานอย่าง
หนึ่งของเด็กทุกชาติทุกภาษาทั่วโลก ไม่ว่าจะบุคคลนั้นจะเป็นเด็กปกติ หรือร่างกายมีความ
บกพร่องก็ตาม นักการศึกษาเป็นจำนวนมากเห็นว่า การให้ความช่วยเหลือแก่เด็กที่มีความ
ต้องการจำเป็นพิเศษ โดยให้การศึกษแก่เขา ให้เขาสามารถช่วยตัวเองได้ ให้เขามีความรู้พื้นฐาน
เพียงพอที่จะศึกษาต่อ มีทักษะพื้นฐานเพียงพอในการประกอบอาชีพ จะช่วยให้เขาเหล่านั้น
สามารถประกอบสัมมาอาชีพเลี้ยงตนเองได้ในภายหน้า โดยไม่เป็นภาระของบุคคลอื่นในสังคม
ต่อไป ซึ่งในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้ให้การศึกษเป็น
เครื่องมือสำคัญ ในการพัฒนาคน คู่มครองสิทธิ สร้างความเสมอภาค ให้โอกาสทุกคนได้รับ
การศึกษาอย่างทั่วถึงและให้โอกาสทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา อีกทั้ง
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้ระบุ
ไว้ชัดเจนในหมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 10 วรรคสอง ว่า การจัดการศึกษา
สำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการ
เรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล
หรือด้อย โอกาสต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ
นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 ยังกำหนดให้คนพิการ
มีสิทธิได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐาน เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคน
พิการแต่ละประเภทและบุคคล โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการจนตลอด
ชีวิต พร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใด
ทางการศึกษา ที่คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้

5.1 การจัดการศึกษาโรงเรียนเฉพาะความพิการ

คนพิการเป็นทรัพยากรบุคคลของสังคม หากได้รับการส่งเสริมอย่างถูกต้อง ย่อมมี
ความรู้ ความสามารถ มีศักยภาพที่จะประกอบอาชีพ พึ่งพาตนเอง และดำรงชีวิตอยู่ในสังคม
อย่างมีความสุข รวมทั้งการช่วยสร้างสรรค์สังคมได้เช่นเดียวกับคนทั่วไป การส่งเสริมพัฒนา
คนพิการได้เต็มศักยภาพ ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การค้นพบความพิการ การบำบัด

รักษา การฟื้นฟูสมรรถภาพ การให้การศึกษา การพัฒนาทักษะสังคม และการฟื้นฟูสมรรถภาพ ด้านอาชีพการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ มุ่งเน้นพัฒนาความสามารถคนพิการให้เต็ม ศักยภาพของแต่ละบุคคล โดยการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม หรือแรกพบความพิการให้ การศึกษาอบรมให้รู้จักสิทธิ และหน้าที่ในฐานะพลเมืองดี มีอาชีพ มีงานทำ สามารถดำรงชีวิต ในสังคมอย่างมีเกียรติมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกับผู้อื่นในสังคม ช่วยเหลือตนเอง และมีส่วนร่วมใน การพัฒนาประเทศการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ มุ่งเน้น โอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียมกัน ทั้งการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัยต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยยึดหลักการศึกษ าเพื่อปวงชนที่ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 43 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อย กว่า 12 ปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” ประกอบกับมาตรา 30 วรรค 3 บัญญัติไว้ว่า “การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเหตุแห่งความแตกต่าง ในเรื่อง ถิ่นกำเนิดเชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกาย หรือสุขภาพ สถานะของบุคคลจะ กระทำมิได้” นั้นหมายถึงว่าประชาชนคนไทยทุกคนมีสิทธิเสมอกันทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่ว่าจะยากดีมีจน หรือสภาพร่างกายพิการ โดยรัฐต้องจัดสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก และ ความช่วยเหลืออื่นทางการศึกษาให้ มาตรา 55 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “บุคคลพิการ หรือทุพพลภาพ มี สิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก อันเป็นสาธารณะและความช่วยเหลือจากรัฐ ทั้งนี้ตามที่ กฎหมายบัญญัติ”

การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ จึงเป็นการรวมพลังระหว่างหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กร ชุมชน องค์กรคนพิการ ผู้ปกครองคนพิการ และองค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการประสานความร่วมมือและสนับสนุนการดำเนินการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ทุกระบบและครบวงจร จึงจำเป็นต้องมีการส่งเสริมพัฒนาระบบการทำงานร่วมมือกันระหว่าง หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

5.2 นโยบายการศึกษาพิเศษสำหรับคนพิการ

5.2.1 ด้านการบริการ ให้ผู้พิการได้เรียนตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการ โดย เน้นให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่า 12 ปี ให้โอกาสเด็กพิการ ได้เรียนทั้งด้านภาษา วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ในหลักสูตรสายสามัญและให้ฝึกวิชาชีพเพิ่มเติมไปด้วย เพื่อให้คน พิการสามารถพัฒนาตนเองให้เพียงพอที่จะพึ่งตนเองได้

5.2.2 ด้านโอกาสทางการศึกษา ให้ผู้พิการมีโอกาสได้รับการศึกษาทัดเทียมกับเด็กปกติ และให้คนพิการหญิงและชายมีสิทธิเท่าเทียมกันในโอกาสทางการศึกษา

5.2.3 ด้านการจัดการศึกษา ต้องจัดให้คนพิการทุกคนที่อยากเรียนต้องได้เรียน โดยขยายการบริการทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน เน้นการร่วมและการจัดให้สอดคล้องกับประเภทและระดับของความพิการ

5.2.4 ด้านการรับนักเรียน ปรับ กฎ ระเบียบให้เอื้อต่อการรับเด็กพิการทุกคน และให้รับตั้งแต่แรกเกิด หรือแรกพบความพิการ โดยรัฐควรเพิ่มบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม ให้ทั่วถึงทั้งในเขตเมืองและชนบท ต้องทำทะเบียนเพื่อรับรองความพิการที่ต้องได้รับการช่วยเหลือตามกฎหมายกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวกในการศึกษาของคนพิการ

5.2.5 ด้านหลักสูตร ต้องพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ให้สอดคล้องกับประเภทและระดับของผู้พิการ โดยให้เด็กเป็นหลักในกระบวนการเรียนรู้ เรียนด้วยตนเองจากการฝึกปฏิบัติ ให้เด็กพิการทุกประเภทสามารถสื่อความหมายและปรับพฤติกรรมให้อยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

5.2.6 ด้านบริหารการศึกษา ให้มีคณะกรรมการดำเนินงานพัฒนาการจัดการศึกษา เพื่อคนพิการ เป็นหน่วยประสานงานกลาง และกำกับการบริหาร โดยประสานกับกรมและจังหวัด และระดมความร่วมมือจากสถานศึกษา และสถานพยาบาลร่วมกันจัด และต้องสำรวจจำนวนผู้พิการให้ตรงความเป็นจริง รวมทั้งประชาสัมพันธ์ให้พ่อแม่ผู้ปกครองเข้าใจถึงการบริหารทางการศึกษา และฝึกอบรมพ่อแม่ให้รู้จักดูแลลูกพิการตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการ

5.2.7 ด้านทรัพยากร ให้การสนับสนุนด้านทรัพยากรและวิชาการแก่สถานศึกษาที่จัดการศึกษาเพื่อคนพิการ และให้ภาคเอกชน ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานมีคุณภาพ ทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ โดยจะพิจารณาให้หน่วยงานการศึกษาเพื่อคนพิการ ซึ่งอาจพัฒนาไปเป็นองค์การมหาชนในอนาคต หลังจากมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของกระทรวงศึกษาธิการ

5.2.8 ด้านบุคลากร ให้สถาบันอุดมศึกษาปรับปรุงการผลิตครูการศึกษาพิเศษให้พอเพียงและมีคุณภาพ และให้มีรายวิชาการศึกษาพิเศษในหลักสูตรการฝึกหัดครู นอกจากนี้พัฒนาครูประจำการให้มีเทคนิคการสอนที่ทันสมัย ตามหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

5.2.9 ด้านการประเมินคุณภาพ จัดให้มีเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพสำหรับการศึกษา เพื่อคนพิการ โดยเฉพาะ และมีระบบประเมินคุณภาพผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา โดยมี คณะกรรมการร่วมประเมิน ประกอบด้วยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง องค์กรคนพิการ และผู้ปกครอง

5.2.10 ด้านการส่งเสริมเอกชน ส่งเสริมและสนับสนุนให้เอกชน และองค์กรเอกชน ที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการทุกระดับ ทุกระบบ และทุกรูปแบบ โดยรัฐให้การสนับสนุน ด้านงบประมาณและบุคลากร ให้เท่าเทียมกับการจัดการศึกษาของรัฐ

5.3 ปรัชญาการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

ในปัจจุบันการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ มุ่งจัดในลักษณะการจัดการศึกษา แบบเรียนรวม (Inclusive education) ซึ่งหมายถึง การจัดการศึกษาให้กับเด็กทุกคนในระบบ การศึกษาเดียว โดยไม่แยกว่าเด็กพิการต้องไปเรียนในสถานศึกษาเฉพาะทาง รวมทั้งเด็กพิการ ต้องได้รับการสนับสนุนทุกด้าน ทั้งด้านการแพทย์ วิชาการ สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา โรงเรียนต้องปรับเปลี่ยนหลักสูตร ยุทธศาสตร์ การบริหารจัดการ เทคนิคการเรียนการสอน สถานที่ ฯลฯ รวมทั้งจัดบุคลากรสนับสนุน ทั้งนี้ เพื่อให้เด็กพิการ ได้เรียนรวมในสถานศึกษาเดียวกัน เบญจา ชลธารันนท์ (อ้างอิงมาจาก โรงเรียนกาฬสินธุ์ปัญญานุกูล. 2554 : 5) ได้กล่าวว่า ได้เสนอปรัชญาและสรุปแนวคิดเบื้องต้น ที่จะทำให้การศึกษาพิเศษบรรลุถึงจุดมุ่งหมาย ไว้ดังนี้

5.3.1 เด็กพิเศษทุกคนที่สามารถเรียนหนังสือหรือฝึกตนเองให้ทำประโยชน์ได้มากขึ้น

5.3.2 สมรรถภาพในการทำงานไม่ได้ขึ้นอยู่กับสภาพความพิการ

5.3.3 ความพิการของเด็กบางคน ไม่จำเป็นต้องเป็นความพิการตลอดไป ในหลายกรณี การศึกษาพิเศษอาจจะเป็นเพียงบริการทางการศึกษาชั่วคราวเท่านั้น

5.3.4 บุคลากรจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และได้รับการฝึกงาน ตลอดทั้งมีประสบการณ์ในการทำงานของหน่วยงานของตนเอง

5.3.5 ผู้ให้การศึกษาควรสนใจเป็นพิเศษ ในเรื่องพัฒนาการของเด็กพิเศษ เพื่อให้เด็กมีภาพพจน์ที่ดีเกี่ยวกับตนเอง (Positive self-image) และยอมรับตามสภาพความเป็นจริงของ

ตน

5.3.6 การจัดการศึกษาพิเศษ ควรใช้วิธีสอนแบบส่งเสริมเอกลักษณ์ของบุคคล (Individualized instruction) หมายความว่า สอนให้เหมาะสมกับความสามารถและความพิการของเด็กแต่ละคน

5.3.7 การศึกษาพิเศษควรจัดตั้งแต่อนุบาล โดยมีจุดประสงค์ในการป้องกันลดปัญหาความพิการ ทำให้เด็กมีสัจการแห่งตน (Self-realization)

5.3.8 การศึกษาพิเศษต้องรวมวิชาพลศึกษา นันทนาการ และสุนทรียศาสตร์ เพื่อเตรียมเด็กพิเศษให้สามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างสมบูรณ์

5.3.9 อาชีวศึกษา และการอาชีพเป็นเรื่องสำคัญในการพิจารณาจัดการศึกษาแก่เด็กพิเศษ

5.3.10 ในการจัดเด็กพิเศษเข้าเรียนใน โรงเรียนปกตินั้น จะถือเป็นแนวปฏิบัติเมื่อไม่มีปัญหาหรือ ไม่มีอุปสรรคอื่นใด โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่เด็กจะได้รับเป็นสำคัญ เด็กพิการเป็นเด็กกลุ่มพิเศษที่ต้องจัดการศึกษาพิเศษให้เพราะเด็กพิการไม่สามารถจะรับประโยชน์สูงสุดจาก โรงเรียนทางการศึกษา เมื่อมีนโยบายการศึกษาพิเศษที่ดีซึ่งจะเป็นแนวทาง ให้มีการจัดการที่เหมาะสมรวมทั้งการจัดบริการด้านอื่นๆ ที่เด็กแต่ละคนมีความจำเป็นต้องได้รับ ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องมีนโยบายการศึกษาพิเศษเฉพาะ นอกเหนือไปจากนโยบายตามแผนการศึกษาชาติ เพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ด้านการศึกษาพิเศษซึ่งจะมีผลต่อการตัดสินใจของ ผู้บริหารระดับสูง และเจ้าหน้าที่ทุกระดับที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นจึงต้องมีการกำหนดขอบข่ายนโยบายเพื่อให้ สอดคล้องกับการศึกษาปกติและจะเป็นสังคมที่ระแวดระวังเกี่ยวกับเรื่องสิทธิเสรีภาพ เป็นอย่างมาก และปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักการซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาสังคมประชาธิปไตย เมื่อแนวคิด เรื่องความเสมอภาคมีความสำคัญยิ่งแล้วแนวความคิดเรื่องการให้เด็กทุกคนได้เข้าสู่สถานศึกษาที่จัดไว้ โดยไม่แบ่งแยกเลือกปฏิบัติ จึงนับได้ว่าเป็นแนวคิดหรือแนวทางการปฏิบัติที่สำคัญยิ่งเช่นกัน เพราะการศึกษาปกติในระบบ โรงเรียนเพียงอย่างเดียวสามารถตอบสนองต่อเป้าหมายของกลุ่มผู้ด้อยโอกาส โดยเฉพาะคนพิการได้ และเป้าหมายหลักของการศึกษาทั่วไปในระบบโรงเรียนปกติไม่สามารถให้บริการได้ ในระดับนานาชาติและในระดับประเทศ ทุกประเทศได้ให้คำจำกัดความซึ่งกำหนดกลุ่มเป้าหมายของเด็กด้อยโอกาสในบริบทของการศึกษา คือ เด็กที่ต้องการการศึกษาพิเศษกว่าเด็กปกติทั่วไป และแต่ละประเทศจะมีความชัดเจนในประเด็นของกลุ่มเด็กพิการ ซึ่งปรากฏในกฎหมายและนโยบายหลักของประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา

สหราชอาณาจักร บราซิล และออสเตรเลีย เป็นต้น หลักการที่สำคัญ คือ หลักความเสมอภาคที่บุคคลผู้พิการพึงมีพึงได้รับซึ่งสิทธิและประโยชน์จากสังคม เพื่อเป็นฐานในการพัฒนาตนเองให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมต่อไป การจัดการศึกษาเพื่อคนพิการนั้นยืนยันหลักการให้บูรณาการเด็กพิการเข้าสู่ระบบการศึกษาปกติ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่เด็กด้านต่างๆ นอกจากสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษา ปัจจัยเบื้องต้นที่เป็นพื้นฐานของการบรรลุถึงสังคมแห่งความเท่าเทียมต้องเริ่มจากการปฏิบัติที่ไม่เลือกปฏิบัติ เพราะจะเป็นผลให้เกิดความเท่าเทียมกันของคนในสังคม ในส่วนของการศึกษาสำหรับเด็กพิการหรือผู้ที่มีความบกพร่องนั้น ความต้องการพิเศษของเด็กพิการ นำไปสู่ความจำเป็นหรือหน้าที่ของรัฐที่จะจัดสรรทรัพยากรต่างๆ เพื่อเอื้ออำนวยให้สามารถเข้ารับบริการการศึกษาอย่างเท่าเทียมกับเด็กปกติ จึงเป็นเป้าหมายหลักของการจัดการศึกษาในปัจจุบัน แต่เนื่องจากสภาพและระดับความบกพร่อง อาจทำให้จำเป็นต้องมีการจัดการศึกษาที่เหมาะสมเป็นทางเลือกอื่นสิทธิที่เด็กพิเศษทุกคน ได้รับการศึกษาอย่างเพียงพอ และศักยภาพของเด็กพิเศษ โดยไม่เน้น การตอกย้ำความพิการของเขาแต่ในเวลาเดียวกัน การศึกษาพิเศษจะต้องปรับเปลี่ยนความต้องการ และความจำเป็นของเด็กด้วย ซึ่งหมายความว่า นักการศึกษาจะต้องไม่มองข้ามความพิการของเด็กเหล่านั้น หลักการสำคัญที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาการศึกษาพิเศษข้างต้น ได้แก่

1. การจัดบริการพิเศษต้องกระทำอย่างจับพลันทันที ที่ค้นพบความต้องการจำเป็นของเด็กพิเศษ
2. ความพิการบางประเภทถือว่าเป็นเพียงอาการ มากกว่าที่จะเป็นความคิดปกติทางกายภาพ และอาจปรากฏอยู่เพียงช่วงเวลาหนึ่งเท่านั้น
3. เด็กพิเศษคนใดคนหนึ่งอาจต้องการรูปแบบการจัดการศึกษาพิเศษ ที่แตกต่างกันไปตามช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งของชีวิต
4. การบริการสำหรับเด็กต้องครอบคลุมตั้งแต่เด็กวัยก่อนเรียนจนถึงมัธยมศึกษา
5. การจัดการศึกษาพิเศษในสภาพแวดล้อมที่จำกัดน้อยที่สุด ตามความเหมาะสม ย่อมเป็นการช่วยเหลือ สนับสนุนเด็กพิเศษได้อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย

การจัดการศึกษาดังกล่าว จะต้องประสานความสามารถของครูและครูการศึกษาพิเศษอย่างมีประสิทธิภาพ ปรัชญาการจัดการเรียนรวมเกี่ยวข้องกับทักษะการสอน การช่วยเหลือและการร่วมมือกัน ระหว่างทีมของครูซึ่งสอนเด็กทั่วไป ผู้บริหาร โรงเรียน ผู้ปกครองและครูการศึกษาพิเศษ ดังนั้น การเรียนการสอนจึงหมายถึงการที่เด็กทั้งหมดได้เรียนรวมกันในชั้น

เรียนปกติทุกๆ วันซึ่งเด็กๆ จะมีความแตกต่างกันและมีหลายกลุ่ม เช่น เด็กที่มีทักษะในการทำงาน เป็นต้น โดยมีข้อตกลงเบื้องต้นของการเรียนรวม คือ เด็กทุกคนต้องเริ่มต้นที่ชั้นเรียนปกติ ซึ่งเมื่อพบความต้องการส่วนบุคคลที่เป็น ความจำเป็น ก็ต้องลดข้อจำกัดออกจากสิ่งแวดล้อมให้ได้มากที่สุด (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. 2555 : 2)

5.4 หลักการและแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมเป็นการให้การศึกษาสำหรับทุกคน โดยรับเข้ามาเรียนร่วมกันตั้งแต่เริ่มเข้ารับการศึกษา และจัดให้มีบริการพิเศษ ตามความต้องการของแต่ละบุคคล โดยมีหลักว่า เด็กเป็นผู้เลือกโรงเรียน ไม่ใช่โรงเรียนเลือกเด็ก เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะเรียนร่วมกัน โดยโรงเรียนและครูจะต้องเป็นผู้ปรับสภาพแวดล้อม หลักสูตร การประเมินผล วัตถุประสงค์เพื่อให้ครู และ โรงเรียนสามารถจัดการเรียนการสอนเพื่อสนองต่อความต้องการของผู้เรียนแต่ละคนได้ การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมเป็นการจัดการศึกษาให้กับเด็กทุกคนในระบบเดียวกัน โดยไม่แยกว่าเด็กพิการต้องไปเรียน ในสถานศึกษาเฉพาะรวมทั้งเด็กนั้นต้องได้รับการสนับสนุนทุกด้าน ทั้งด้านการแพทย์ กิ่งแพทย์ วิชาการ สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก บริการ เทคนิคการเรียนการสอน สถานที่ เป็นต้น รวมทั้งจัดให้มีบุคลากรสนับสนุน ทั้งนี้เพื่อสนับสนุนให้เด็กทุกคนได้เรียนรวมในสถานศึกษาเดียวกัน

นอกจากนี้ ตามปฏิญญาองค์การทางการศึกษาและวัฒนธรรม (UNESCO, 2001) ว่าด้านสิทธิของเด็กทุกคนที่จะได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้รับการศึกษาที่สนองความต้องการที่แตกต่างกัน โรงเรียนต้องจัดการศึกษาให้กับเด็กทุกคนอย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นแนวคิดในการจัดการศึกษาเพื่อทุกคน (Education for all) ดังนั้นการจัดการเรียนรวมจึงมีหลักการ ดังนี้

1. ให้เกิดความยุติธรรมในสังคม (Social justice)
2. เน้นความสามารถของเด็ก และความเท่าเทียมกันในสังคมตามสภาวะปกติ (Normalization) ไม่แยกจากชุมชนและในสภาพแวดล้อมที่มีข้อจำกัดน้อยที่สุด ซึ่งในโรงเรียนเฉพาะความพิการ เด็กจะถูกจำกัดในวงแคบอยู่เฉพาะในกลุ่มของผู้บกพร่องด้วยกัน แต่ในโรงเรียนทั่วไป ครู ผู้เรียน และชุมชนจะต้องทำความเข้าใจและยอมรับให้เป็นส่วนหนึ่งของสังคมด้วย (สมพร หวานเสรีจ. 2551 : 35)

5.5 ระบบการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

ในปี พ.ศ. 2542 กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศนโยบายปีการศึกษาเพื่อคนพิการขึ้น คนพิการทุกคนที่อยากเรียนต้องได้เรียน รวมทั้งมีการจัดระบบ โครงสร้างการจัดการศึกษา

สำหรับ คนพิการ เพื่อขยายโอกาสให้กับคนพิการทุกกลุ่ม ทุกประเภท และปรับปรุงระบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น พอสรุปได้ดังนี้

5.5.1 การจัดให้มีคณะกรรมการระดับชาติ ทำหน้าที่กำกับดูแลการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ได้แก่ คณะกรรมการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ

5.5.2 การจัดให้ศูนย์การศึกษาพิเศษแห่งชาติ ทำหน้าที่บริหารจัดการการศึกษาเพื่อคนพิการ

5.5.3 การจัดให้มีศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำเขตการศึกษา จำนวน 13 แห่ง ทำหน้าที่นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ และดูแลงานวิชาการการศึกษาพิเศษ

5.5.4 การจัดให้มีศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด ทำหน้าที่ให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มแก่เด็กพิการ และครอบครัว และเตรียมความพร้อมแก่คนพิการ รวมทั้งการดำเนินการคัดแยก พี่นุ้สมรรถภาพ และส่งต่อคนพิการไปยังสถานศึกษา

5.5.5 การจัดให้มีการเรียนร่วมในทุกสังกัด และทุกระดับการศึกษาทั้งในสถานศึกษาของภาครัฐและเอกชน

5.5.6 การจัด โรงเรียนเฉพาะความพิการ

5.5.7 การจัดการศึกษานอกระบบ

5.5.8 การจัดการศึกษาโดยองค์กรเอกชน ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

5.5.9 การจัดการสนับสนุนเพื่อการศึกษาตามอัธยาศัย

5.5.10 การสนับสนุนให้คนพิการได้รับสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา

5.6 รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ มีทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ซึ่งพอสรุปรูปแบบสำคัญๆ ได้ดังนี้

5.6.1 การเรียนร่วม

5.6.2 โรงเรียนศึกษาพิเศษเฉพาะความพิการ

5.6.3 การจัดในครอบครัว

5.6.4 การจัดโดยชุมชน

5.6.5 การจัดในสถานพยาบาล

5.6.6 การจัดในศูนย์การศึกษาพิเศษ

5.6.7 การจัดการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

5.7 ความหมายและกระบวนการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

(Individualized Education Program : IEP)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2555 : 64-67) ได้อธิบายถึงความหมายและกระบวนการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ไว้ว่า เมื่อครูจัดทำหรือเมื่อได้รับการส่งต่อแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลของผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ ครูจะได้ข้อมูลที่จะตอบคำถามว่าผู้เรียนคือใคร และควรจะเรียนที่ไหนและเมื่อไร แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลจึงเปรียบเสมือนแผนที่บอกว่าครูควรจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนไปในทิศทางใดให้เหมาะสมกับความต้องการพิเศษของผู้เรียนเป็นเฉพาะบุคคล

ความหมาย

แผนซึ่งกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการ ตลอดจนกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา

IEP เป็นแผนการจัดการศึกษาที่เขียนขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษรสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษเป็นเฉพาะบุคคล จัดทำโดยทีม IEP โดยได้รับอนุญาตจากผู้ปกครองเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนทั้งหมด

วัตถุประสงค์ของ IEP

1. ผู้เกี่ยวข้องทุกคนตระหนัก รับผิดชอบ (Being accountable) และร่วมกันจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษไปในทิศทางเดียวกัน
2. ผู้ปกครองมีส่วนร่วมตัดสินใจวางแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลสำหรับผู้เรียนตั้งแต่เริ่มต้นเข้ารับบริการการศึกษา
3. โรงเรียนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีแนวทางในการจัดหาหรือจัดบริการสนับสนุนได้อย่างเหมาะสม
4. เพื่อประเมินผลการจัดการศึกษาและประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ

กระบวนการจัดทำ IEP

1. ขั้นตอนการติดต่อผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น โดยครูในโรงเรียนทุกคน พ่อแม่ บุคคลที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนหรือแม้แต่ผู้เรียนเองก็สามารถทำได้หลายวิธี ได้แก่ การสัมภาษณ์ การสังเกต การสัมภาษณ์ หรือใช้วิธีหลายๆ วิธีร่วมกัน

ข้อมูลที่ได้ควรจะครอบคลุม ได้แก่ ข้อมูลส่วนตัว ข้อมูลครอบครัว ข้อมูล
ทางการแพทย์/สุขภาพ ข้อมูลทางการศึกษา ข้อมูลความต้องการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ
บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา

ข้อมูลผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ปกครอง ครูประจำชั้น ครูการศึกษาพิเศษ นัก
วิชาชีพแพทย์ นักสังคมสงเคราะห์ และผู้บริหารสถานศึกษา

2. ขั้นตอนการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำ IEP

2.1 แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำ IEP จากบุคคลเกี่ยวข้อง โดยคณะกรรมการ
มีจำนวนไม่น้อยกว่า 3 แต่ไม่เกิน 7 คน โดยบุคคลหลักคือ ผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้แทน บิดา
หรือมารดา หรือผู้ปกครอง หรือผู้ดูแลผู้พิการ และครูประจำชั้น/ครูการศึกษาพิเศษ เป็น
คณะกรรมการและเลขานุการ

2.2 บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ

2.2.1 ประชุมเพื่อจัดทำ IEP

2.2.2 ลงนามใน IEP เมื่อประชุมเสร็จสิ้น และนำแผนไปสู่การปฏิบัติ

2.2.3 ประเมิน ทบทวน ปรับแผน รายงานผลการประเมินการดำเนินการ

อย่างน้อยปีการศึกษาละ 2 ครั้ง

3. ขั้นตอนการประเมินความสามารถ

คณะกรรมการดำเนินการรวบรวมข้อมูลความสามารถปัจจุบัน (Present
levels of performances : Plops) จากการประเมินผล โดยใช้แบบทดสอบ แบบประเมิน
พัฒนาการ แบบสังเกตพฤติกรรม แบบสัมภาษณ์ พัฒนาการด้านต่างๆ และผลสัมฤทธิ์ทางการ
เรียน

4. ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนตาม IEP

4.1 จัดทำแผนการสอน ปรับเนื้อหาหลักสูตร และจัดบริการสนับสนุน

4.2 ปฏิบัติการสอนและประเมินวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมในแต่ละคาบ

เรียน

4.3 ประเมินวัตถุประสงค์ระยะยาว ติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียน

4.4 ประเมินความต้องการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความ

ช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา

4.5 นำเสนอรายงานการประเมินความก้าวหน้า และรายงานการดำเนินงาน

ตามแผน IEP ต่อคณะกรรมการ

5. ขั้นตอนการส่งต่อ

นำส่ง IEP รายงานการประเมินความก้าวหน้า รายงานการดำเนินงานตามแผน IEP เพิ่มประวัติ และเพิ่มสะสมผลการเรียนของผู้เรียนเมื่อผู้เรียนจบการศึกษาแต่ละระดับหรือย้ายสถานศึกษาเพื่อเป็นข้อมูลในการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนต่อไป

ส่วนประกอบของ IEP

1. ข้อมูลทั่วไป
2. ข้อมูลด้านการแพทย์
3. ข้อมูลด้านการศึกษา
4. การวางแผนการจัดการศึกษา ได้แก่ ระดับความสามารถปัจจุบัน เป้าหมาย

ระยะเวลา 1 ปี จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม การประเมินผล และผู้รับผิดชอบ

5. ความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา

5.1 รายการและรหัส

5.2 ผู้จัดทำ (ผู้ปกครอง สถานศึกษา สถานพยาบาล)

5.3 วิธีการ ได้แก่ ขอรับเงินอุดหนุนเพื่อจัดซื้อ (ข) (ค) ขอยืมสิ่งอำนวยความสะดวกทางการศึกษา (ก) ขอยืมเงินเพื่อจัดซื้อสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา (ก) (ค) จำนวนเงินที่อุดหนุน เหตุผลและความจำเป็น ผู้ประเมิน

6. คณะกรรมการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (ลงชื่อ)

7. วัน เวลา สถานที่ประชุม IEP

8. ความเห็นของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง (เห็นชอบหรือไม่ลงชื่อ)

5.8 แผนการสอนเฉพาะบุคคล (Individualized Implementation Plan : IIP)

ความหมาย

แผนการสอนเฉพาะบุคคล หมายถึง แผนการสอนที่ครูผู้สอนจัดทำขึ้นตามเป้าหมายระยะสั้นหรือจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

ส่วนประกอบของแผนการสอนเฉพาะบุคคล

การจัดแผนการสอนเฉพาะบุคคลจะต้องมีส่วนประกอบของแผนที่สำคัญ ได้แก่
 ชื่อนักเรียน วันเริ่มใช้ วันสิ้นสุด เนื้อหา จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม กิจกรรมการเรียนการสอน
 สื่อการสอน วิธี/เครื่องมือประเมินผล และเกณฑ์การประเมิน

6. บริบทของโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษหรือมีความบกพร่อง
 ทางด้านต่างๆ จะต้องจัดการศึกษาในลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากเด็กปกติ เพื่อให้สอดคล้อง
 กับความต้องการทางการศึกษาที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล ซึ่งมีรูปแบบและวิธีการจัดที่
 หลากหลาย ทั้งนี้เพื่อให้เด็กได้มีศักยภาพในการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ ซึ่งรัฐบาลได้ตระหนักถึง
 ความสำคัญในการพัฒนาคนพิการ โดยได้พยายามเร่งรัดจัดปัญหาและข้อบกพร่องนานับประการ
 อันเป็นสิ่งกีดขวางการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีการศึกษา
 สำหรับคนพิการ เนื่องจากเล็งเห็นว่า สื่อ เทคโนโลยีการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยส่งเสริม
 การเรียนการสอนและการเรียนรู้ของคนพิการ ทั้งในและนอกระบบโรงเรียนตลอดจนการศึกษา
 ตามอัธยาศัย เพื่อการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รัฐจึงได้จัดการศึกษา
 สำหรับคนพิการที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษทั้งในลักษณะ โรงเรียนเฉพาะความพิการ และการ
 เรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษกับเด็กปกติใน โรงเรียนปกติ ซึ่ง โรงเรียน
 เฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
 ขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ที่เปิดดำเนินการเรียนการสอนทั่วประเทศ มีทั้งสิ้น 43 แห่ง
 ใน 35 จังหวัด แบ่งเป็น 4 ประเภทความพิการ (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2554 : 4-5)
 คือ

1. โรงเรียนเฉพาะความพิการที่เปิดสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมี
 จำนวน 20 แห่ง
2. โรงเรียนเฉพาะความพิการที่เปิดสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็นมี
 จำนวน 2 แห่ง
3. โรงเรียนเฉพาะความพิการที่เปิดสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือ
 การเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ มีจำนวน 2 แห่ง
4. โรงเรียนเฉพาะความพิการที่เปิดสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มี
 จำนวน 19 แห่ง

โดยจัดการศึกษาในรูปแบบประจำ ปัจจุบันมีจำนวนผู้เรียนที่มีความบกพร่องระดับ
มากทางด้านต่างๆ จำนวน 13,098 คน ที่ต้องอยู่ในความดูแลเพื่อให้ได้รับการพัฒนา
สมรรถภาพในทักษะพฤติกรรมต่างๆ ทั้งด้านวิชาการและการดำรงชีวิต มีอาชีพพึ่งพาตนเองได้
เพื่อจะได้อยู่ในสังคมอย่างมีเกียรติ มีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกับผู้อื่น

ตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2555-2559)
(กระทรวงศึกษาธิการ. 2555 : 5-6) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้บริการ
การศึกษาในระบบ 3 รูปแบบและมีข้อมูลของการให้บริการทางการศึกษา ปี 2554 มีจำนวน
320,032 คน ดังนี้

1. โรงเรียนเฉพาะความพิการ จำนวน 43 โรง ใน 35 จังหวัด รับผู้เรียนพิการที่มี
ความพิการในระดับรุนแรงจากคนพิการ ในวัยเรียนทั่วประเทศ เข้าเรียนแบบประจำในทุกช่วง
ชั้น (ปฐมวัยถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย) แบ่งเป็น 4 ประเภทสถานศึกษา ซึ่งมีการจัดการศึกษา
สำหรับคนพิการได้จำนวนทั้งสิ้น 13,098 คน ได้แก่

1.1 โรงเรียนที่สอนเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน จำนวน 20 แห่ง ใน 20
จังหวัด จัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน จำนวน 5,159 คน

1.2 โรงเรียนที่สอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 19 แห่ง ใน 19
จังหวัด จัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 7,139 คน

1.3 โรงเรียนที่สอนเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น จำนวน 2 แห่ง ใน 2
จังหวัด จัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น จำนวน 311 คน

1.4 โรงเรียนที่สอนเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพ จำนวน 2
แห่ง ใน 2 จังหวัด จัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพ จำนวน
489 คน

2. ศูนย์การศึกษาพิเศษ จำนวน 76 แห่ง ใน 76 จังหวัด แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

2.1 ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา จำนวน 13 แห่ง ใน 13 จังหวัด

2.2 ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด จำนวน 63 แห่ง ใน 63 จังหวัด โดยมีการ
ให้บริการทางการศึกษาสำหรับคนพิการแบบหมุนเวียน (ประจำและไป-กลับ) ตั้งแต่แรกเกิด
หรือพบความพิการ ในรูปแบบที่หลากหลาย อาทิ การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early
Intervention : EI) สำหรับคนพิการทั้ง 9 ประเภทความพิการ ด้วยการให้บริการที่ศูนย์การศึกษา
พิเศษ และการปรับบ้านเป็นห้องเรียน เปลี่ยนพ่อแม่เป็นครู ที่โรงเรียนทั่วไปที่จัดการเรียนร่วม
และที่สถานพยาบาล (กรณีเด็กเจ็บป่วยเรื้อรัง) เพื่อเตรียมความพร้อมและประสานส่งต่อเข้าสู่

ระบบการศึกษาตามลำดับ รวมทั้งการให้บริการองค์ความรู้ด้านการศึกษาพิเศษแก่พ่อแม่ผู้ปกครอง และบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดย ปีการศึกษา 2554 ศูนย์การศึกษาพิเศษ สามารถให้บริการทางการศึกษาสำหรับคนพิการ จำนวน 64,046 คน จำแนกเป็น 9 ประเภทความพิการ ดังนี้

- 2.2.1 บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น จำนวน 1,233 คน
- 2.2.2 บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน จำนวน 1,260 คน
- 2.2.3 บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 11,077 คน
- 2.2.4 บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพ จำนวน 11,533 คน
- 2.2.5 บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ จำนวน 26,748 คน
- 2.2.6 บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา จำนวน 1,032 คน
- 2.2.7 บุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ จำนวน 900 คน
- 2.2.8 บุคคลออทิสติก จำนวน 4,961 คน
- 2.2.9 บุคคลพิการซ้อน จำนวน 5,302 คน

การจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนทั่วไป สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามนโยบายของรัฐบาลในปี พ.ศ.2542 ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการประกาศให้เด็กพิการทุกคนที่อยากเรียนต้องได้เรียน ดังนั้น จึงมีการรับผู้เรียนพิการเข้าเรียนร่วมในโรงเรียนทั่วไป จำนวน 242,888 คน ใน 18,370 แห่ง จำแนกเป็น 9 ประเภทความพิการ ดังนี้

1. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น จำนวน 3,980 คน
2. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน จำนวน 1,692 คน
3. บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 18,102 คน
4. บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพ จำนวน 7,890 คน
5. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ จำนวน 183,398 คน
6. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา จำนวน 4,359 คน
7. บุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ จำนวน 6,280 คน
8. บุคคลออทิสติก จำนวน 3,863 คน
9. บุคคลพิการซ้อน จำนวน 13,324 คน

สรุป ได้ว่าในการจัดการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถจัดบริการทางการศึกษาสำหรับคนพิการทั้ง 9 ประเภทความพิการ ใน 3 รูปแบบข้างต้น มีผลสำเร็จเชิงปริมาณ ในปี 2554 มีคนพิการที่รับบริการทางการศึกษาจำนวน 320,032 คน

6.1 หน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการและผู้ด้อยโอกาส

การพัฒนาคนพิการเพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองดำรงชีวิตอยู่ในสังคมและทำประโยชน์ให้กับสังคมประเทศชาติได้เต็มศักยภาพนั้นต้องพิจารณาถึงความแตกต่างของคนพิการ แต่ละวัยแต่ละประเภทความพิการและแต่ละบุคคล โดยจะต้องพัฒนาให้ครบทั้ง 4 ด้าน องค์กรวมคือ

1. การบำบัดฟื้นฟูด้านการแพทย์
2. ด้านการศึกษา
3. ด้านอาชีพ
4. ด้านสวัสดิการและสังคม

การดำเนินงานเพื่อพัฒนาแบบองค์รวมดังกล่าว จึงมีหลายหน่วยงานที่รับผิดชอบ ทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งจะต้องจัดการในลักษณะเครือข่ายเชื่อมโยงกันอย่างต่อเนื่องสัมพันธ์กัน โดยสถานศึกษาที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการและผู้ด้อยโอกาส ที่สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษรับผิดชอบ (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. 2555 : 4-6) ดังนี้

1. โรงเรียนเฉพาะความพิการ 43 แห่ง จำนวนผู้เรียน 13,098 คน
2. ศูนย์การศึกษาพิเศษ 77 แห่ง จำนวนผู้เรียน 64,046 คน
3. โรงเรียนเรียนร่วม 18,370 แห่ง จำนวนผู้เรียน 242,888 คน
4. โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ 51 แห่ง จำนวนผู้เรียน 37,661 คน

6.2 การจำแนกความพิการเพื่อจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคนพิการทางการศึกษา พ.ศ. 2552 (ราชกิจจานุเบกษา. 2552 : 55) ได้กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคนพิการทางการศึกษา ไว้ดังต่อไปนี้

- 6.2.1 บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น
- 6.2.2 บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
- 6.2.3 บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
- 6.2.4 บุคคลที่มีความบกพร่องทางกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ
- 6.2.5 บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้
- 6.2.6 บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา
- 6.2.7 บุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรม หรืออารมณ์

6.2.8 บุคคลออทิสติก

6.2.9 บุคคลพิการซ้อน

บุคคลที่มีความบกพร่องทั้ง 9 ประเภทดังกล่าว ต้องได้รับโอกาสทางการศึกษาตามกระบวนการจัดการศึกษาพิเศษ ซึ่งในปัจจุบันองค์การของรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กระทรวงศึกษาธิการ ได้ดำเนินการครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย โดยมีศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดทุกจังหวัด มีโรงเรียนเฉพาะความพิการ นอกจากนี้ยังขยายเครือข่ายไปยังโรงเรียนเรียนร่วม เพื่อให้บริการแก่เด็กพิการหรือผู้มีความบกพร่องที่จำเป็นต้องได้รับการศึกษาพิเศษอย่างทั่วถึง และมีการประสานงานร่วมมือกับกระทรวงสาธารณสุขกระทรวงการพัฒนาลังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในการพัฒนาผู้พิการในทุกๆ ด้าน

6.3 ทิศทางของการจัดการศึกษาพิเศษสำหรับเด็กพิการและผู้ด้อยโอกาส

กระทรวงศึกษาธิการ (2555 : 3) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้วยการสร้างและพัฒนา “ทุนมนุษย์” ให้เข้มแข็ง มีพลัง พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมสู่ความมั่นคงของประเทศในอนาคต การจัดการศึกษาจากนี้ไปจะเป็นการมองหาศักยภาพที่แท้จริงของทุกภาคส่วนของสังคม ทั้งปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในที่สามารถเป็นเชื้อเพลิงขับเคลื่อนการศึกษาให้คนไทยได้รู้จักศักยภาพของตนเอง ศักยภาพของผู้อื่นรู้เท่าทันและสามารถแข่งขันได้ในประชาคมโลก การจัดการศึกษาจะยึดพื้นที่ซึ่งมีบริบทและความต้องการแตกต่างกันเป็นพื้นฐานในการพัฒนา เพื่อให้คนไทยทุกกลุ่มวัยทุกช่วงวัยได้รับการพัฒนาสอดคล้องกับศักยภาพและโอกาสของพื้นที่นั้นๆ โดยบูรณาการการจัดการศึกษาภายใต้ 9 ประเด็นยุทธศาสตร์ ในการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน อันได้แก่

1. การปรับตัวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และประชาคมโลก
2. การพัฒนาสถานศึกษาและองค์ความรู้
3. การพัฒนาเทคโนโลยีและเครื่องมืออุปกรณ์
4. การพัฒนาครูทั้งระบบ
5. การพัฒนาศักยภาพผู้เรียน
6. การวิจัยและถ่ายทอดองค์ความรู้
7. การเพิ่มโอกาสทางการศึกษา
8. การส่งเสริมการมีงานทำ
9. การบริหารจัดการกลยุทธ์ของกระทรวงศึกษาธิการ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดกลยุทธ์เพื่อการบริหารจัดการไว้ทั้งหมด 6 กลยุทธ์ คือ

1. พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับตามหลักสูตร และส่งเสริมความสามารถด้านเทคโนโลยี เพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้
2. ปลุกฝังคุณธรรม ความสำนึกในความเป็นชาติไทย และวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
3. ขยายโอกาสทางการศึกษา
4. พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบ
5. พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาตามแนวทางการกระจายอำนาจ

หลักธรรมาภิบาลและเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนและความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา

6. พัฒนาการศึกษาเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนใต้

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ บริหารจัดการศึกษาที่สอดคล้องและเชื่อมโยงกับกลยุทธ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2555 ของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ได้วิเคราะห์สภาพการจัดการศึกษา นโยบายทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง มาจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2555 ของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ และนำสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง ซึ่งมีจุดมุ่งหมาย คือ เด็กพิการและผู้ด้อยโอกาส ได้รับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงมีคุณภาพ ด้วยรูปแบบที่หลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคล

6.4 การบริหารจัดการศึกษาสำหรับคนพิการและเด็กด้อยโอกาส ประจำปีการศึกษา

2555

6.4.1 เจตนารมณ์

คนพิการทุกประเภทมีสิทธิได้รับการศึกษาและได้รับความช่วยเหลือทางการศึกษาตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาและการจัดบริการทางการศึกษาให้กับเด็กพิการต้องจัดให้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ

6.4.2 วิสัยทัศน์

คนพิการได้รับการศึกษาตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพทั่วถึงและเสมอภาค

6.4.3 พันธกิจ

- 1) สร้างโอกาสให้คนพิการได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและเสมอภาค
- 2) จัดการศึกษาสำหรับคนพิการอย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของแต่ละประเภทความพิการในทุกระบบและรูปแบบการศึกษา
- 3) ส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ
- 4) พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

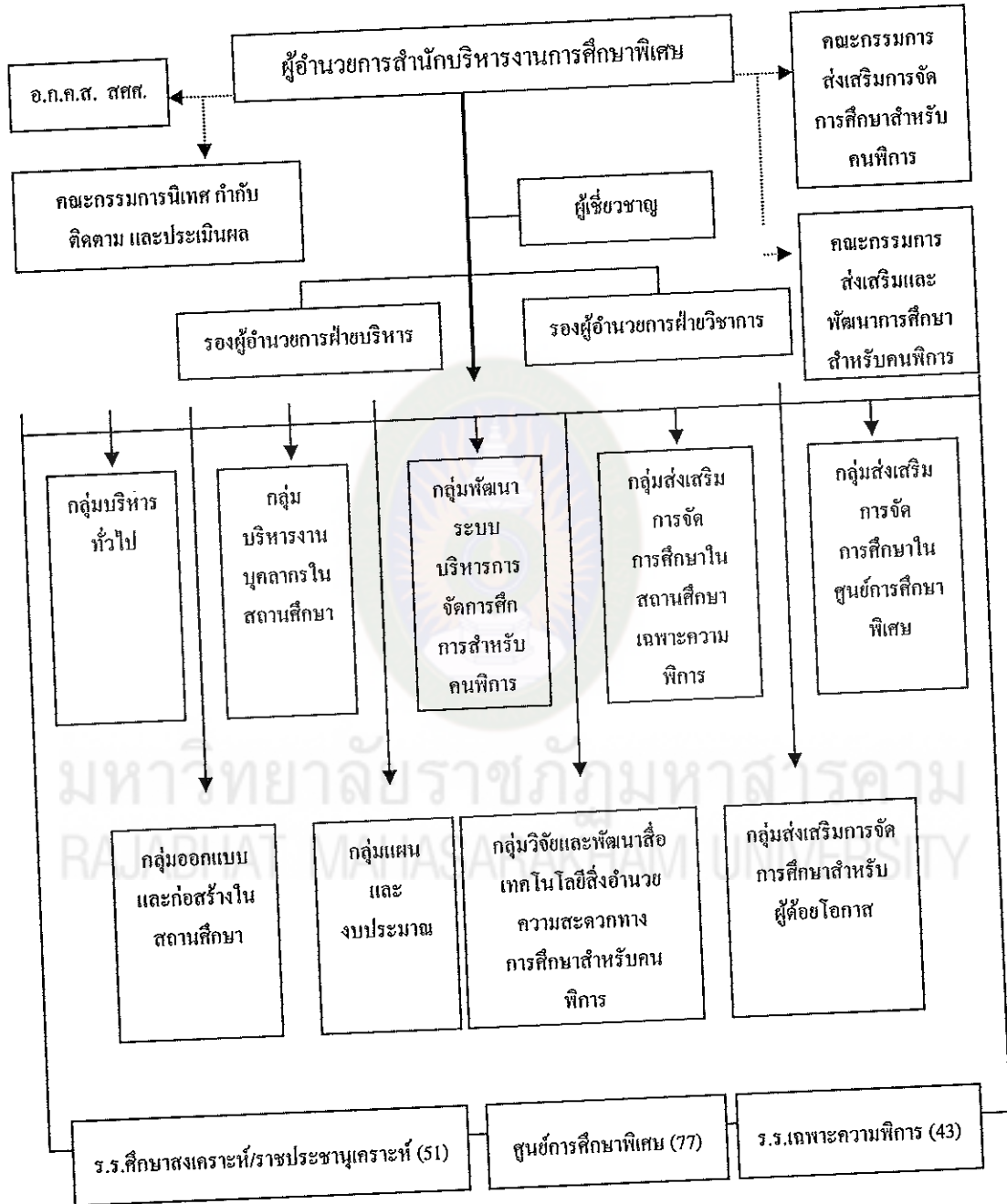
6.4.4 เป้าประสงค์

คนพิการได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างมีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคลและมีทักษะการดำรงชีวิตสามารถประกอบอาชีพพึ่งตนเองได้มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

6.4.5 ยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาการจัดการศึกษา

- ยุทธศาสตร์ 1 เพิ่มโอกาสให้คนพิการได้รับบริการทางการศึกษา
- ยุทธศาสตร์ 2 พัฒนาหลักสูตรกระบวนการจัดการเรียนรู้การวัดและประเมินผลให้เหมาะสมสำหรับคนพิการ
- ยุทธศาสตร์ 3 พัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ
- ยุทธศาสตร์ 4 พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้สำหรับคนพิการ
- ยุทธศาสตร์ 5 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ
- ยุทธศาสตร์ 6 พัฒนาระบบการบริหารและกลไกในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ
- ยุทธศาสตร์ 7 ระดมทรัพยากรจากทุกภาคส่วนเพื่อการศึกษาสำหรับคนพิการ

แผนภูมิโครงสร้างการแบ่งและอัตรากำลัง
สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ภาพที่ 6 แผนภูมิโครงสร้างการแบ่งและอัตรากำลัง สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
ที่มา : สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (2555 : 8)

6.5 ขอบข่ายการบริหารงานในโรงเรียนเฉพาะความพิการ

ตามพระราชบัญญัติระเบียบวิธีบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 (มาตรา 35) โดยเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (มาตรา 39 และมาตรา 59) โรงเรียนเฉพาะความพิการเป็นโรงเรียนที่มีการบริหารจัดการในรูปแบบนิติบุคคล ซึ่งมีขอบข่ายการบริหารจัดการ 4 งาน ดังนี้

6.5.1 การบริหารงานวิชาการ โรงเรียนเฉพาะความพิการ

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (2554 : 5) ได้กล่าวถึงการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเฉพาะความพิการไว้ว่า งานวิชาการถือเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารต้องให้ความสำคัญ ส่วนการบริหารด้านอื่นๆ แม้จะสำคัญแต่ก็เป็นส่วนส่งเสริมสนับสนุนให้งานวิชาการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเฉพาะความพิการ มีวัตถุประสงค์ดังนี้

- 1) เพื่อให้สถานศึกษาบริหารงานด้านวิชาการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว และสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน สถานศึกษา ชุมชน และท้องถิ่น
- 2) เพื่อให้การบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้มาตรฐาน และมีคุณภาพสอดคล้องกับระบบประกันคุณภาพการศึกษา และการประเมินคุณภาพภายใน เพื่อพัฒนาตนเอง และการประเมินจากหน่วยงานภายนอก
- 3) เพื่อให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาการเรียนรู้ที่สนองตามความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่น โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 4) เพื่อให้สถานศึกษาได้ประสานความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาและของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นๆ อย่างกว้างขวาง

การดำเนินงานของสถานศึกษาต้องการการกำหนดขอบข่ายและภารกิจในการดำเนินงานทางวิชาการ ซึ่งนับเป็นงานหลักที่สำคัญของการศึกษาเป็นงานที่มีขอบเขตกว้างขวางในด้านหลักสูตร และการเรียนการสอน สถานศึกษาที่จัดการศึกษาไม่วาระดับใด ในแต่ละระดับช่วงชั้นจะมีหลักสูตรที่ใช้ร่วมกันคือ หลักสูตรแกนกลาง และหลักสูตรที่จัดทำขึ้นตามบริบทของชุมชน คือหลักสูตรท้องถิ่น ดังนั้นขอบเขตและภารกิจของการบริหารวิชาการจะครอบคลุมตั้งแต่เรื่องการวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ การจัดการดำเนินการเกี่ยวกับการเรียน

การสอน และการจัดการวัดและประเมินผล ทั้งนี้กระทรวงศึกษาธิการได้มีการกำหนดขอบข่าย และภารกิจในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเฉพาะความพิการไว้ดังนี้

1. หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรการศึกษา สถานศึกษาจะต้องดำเนินในเรื่อง การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม เป็นไปตามกรอบหลักสูตรแกนกลาง ดำเนินการเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา และรายงานผลให้สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษทราบ

1.1 แนวทางปฏิบัติการ

1.1.1 ศึกษาวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พ.ศ. 2544 ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพปัญหา และความต้องการของสังคม ชุมชน และท้องถิ่น

1.1.2 วิเคราะห์สภาพแวดล้อม และประเมินสถานภาพ

สถานศึกษา เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

1.1.3 จัดทำโครงสร้างหลักสูตรและสาระต่างๆ ที่กำหนดให้มี

ในหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมายและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยพยายามบูรณาการเนื้อหาสาระทั้งในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกันและระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้

1.1.4 นำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และบริหารจัดการการใช้หลักสูตรให้เหมาะสม

1.1.5 นิเทศการใช้หลักสูตร

1.1.6 ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร

1.1.7 ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรตามความเหมาะสม

2. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นสิ่งที่สถานศึกษาต้องดำเนินการ ได้แก่ การส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้อุปกรณ์การเรียน

2.1 แนวทางปฏิบัติ

2.1.1 ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย การบริหารจัดการและการพัฒนา

คุณภาพงานวิชาการในภาพรวมของสถานศึกษา

2.1.2 ส่งเสริมให้ครูศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพ การเรียนรู้ให้แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้

2.1.3 ประสานความร่วมมือในการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย ตลอดจนการเผยแพร่ผลงานวิจัยหรือพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และงานวิชาการกับ สถานศึกษา บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่น

3. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

สถานศึกษามีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดทำแผนการเรียนรู้ การ จัดกระบวนการเรียนรู้ ให้ยืดหยุ่นตามความเหมาะสมทั้งด้านเวลา สาระการเรียนรู้และผู้เรียน การ จัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาวิธีการและ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ การใช้การแนะแนวเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนให้ผู้ปกครอง ครอบครัว ชุมชนและสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการกระบวนการ เรียนรู้

3.1 แนวทางปฏิบัติ

ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้ แผนการจัดการศึกษาเฉพาะ บุคคลตามสาระและหน่วยการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญส่งเสริมให้ครูจัดการกระบวนการ เรียนรู้ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน และตามศักยภาพของผู้เรียน ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การ ประยุกต์ใช้ ปฏิบัติสิ่งคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จัด บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้การนำภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือผู้ปกครอง มามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ จัดให้มีการนิเทศการเรียนการสอน ส่งเสริม ให้มีการพัฒนาครู

4. การนิเทศภายใน

4.1 แนวทางการปฏิบัติ

4.1.1 จัดระบบการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอน

ภายในสถานศึกษา

4.1.2 ดำเนินการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอนภายใน
รูปแบบหลากหลายและเหมาะสม

4.1.3 ประเมินผลการจัดระบบ และกระบวนการนิเทศการศึกษา
ในสถานศึกษา

4.1.4 ติดตาม ประสานงานกับสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอน

4.1.5 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และประสบการณ์ การจัดระบบนิเทศ
การศึกษาภายในสถานศึกษากับสถานศึกษาอื่น

5. การวัดผลและประเมินผล

สถานศึกษามีการกำหนดระเบียบการวัดและประเมินผลตาม
หลักสูตรสถานศึกษา มีการจัดทำเอกสาร หลักฐานการศึกษา ให้เป็นไปตามระเบียบการวัดและ
ประเมินผลของสถานศึกษา มีการวัดผล ประเมินผล เทียบโอนการเรียนและอนุมัติผลการเรียน
ในสถานศึกษา ดำเนินการจัดให้มีการประเมินผลการเรียนทุกช่วงชั้น รวมทั้งจัดให้มีการพัฒนา
เครื่องมือในการวัดและประเมินผล ตลอดจนเทียบโอนผลการเรียน และจัดระบบสารสนเทศ
ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียนเพื่อใช้ในการอ้างอิง

5.1 แนวทางปฏิบัติ

5.1.1 กำหนดระเบียบการวัดผลประเมินผลของสถานศึกษา

5.1.2 ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการวัดผล และประเมินผลแต่ละ
รายวิชา ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา มาตรฐานการเรียนรู้

5.1.3 ส่งเสริมให้ครูวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง จาก
กระบวนการปฏิบัติและผลงาน

5.1.4 จัดให้มีการเทียบโอนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และ
ผลการเรียนจากสถานศึกษาอื่น

5.1.5 พัฒนาเครื่องมือวัดผลประเมินผลให้ได้มาตรฐาน

6. การประกันคุณภาพการศึกษา

สถานศึกษาดำเนินการตามขั้นตอน ได้แก่ การจัดให้มีระบบการ
ประกันคุณภาพการศึกษา ในระดับสถานศึกษา สนับสนุน ส่งเสริมให้มีระบบการประกัน
คุณภาพในสถานศึกษา โดยการกำกับติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและรายงานผลการประกัน
คุณภาพการศึกษาในระดับสถานศึกษาและปรับปรุงพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ

6.1 แนวทางการปฏิบัติ

- 6.1.1 จัดระบบ โครงสร้างองค์กร ให้รองรับการจัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
- 6.1.2 กำหนดเกณฑ์การประเมิน เป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา
- 6.1.3 วางแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามระบบการประกันคุณภาพ
- 6.1.4 ดำเนินการพัฒนาตามแผนและตรวจสอบประเมินผลเพื่อปรับปรุงพัฒนา
- 6.1.5 ประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาหรือหน่วยงานอื่นในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
- 6.1.6 ประสานความร่วมมือกับสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
- 6.1.7 ประสานความร่วมมือกับสำนักงานรับรองมาตรฐานการศึกษาและประเมินคุณภาพการศึกษาในการประเมินสถานศึกษา
- ในการบริหารงานวิชาการคณะกรรมการสถานศึกษามีหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้
1. กำหนดตารางเวลาภาคการศึกษา และตารางสอนตามแนวทางที่กระทรวงศึกษาธิการและคณะกรรมการสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษให้ไว้
 2. อนุมัติทางเลือกเกี่ยวกับหลักสูตรในระดับโรงเรียนภายใต้กรอบของหลักสูตรการศึกษาระดับชาติและท้องถิ่น
 3. อนุมัตินโยบายและกิจกรรมนอกหลักสูตร
 4. อนุมัติระเบียบปฏิบัติของครู พนักงานและผู้เรียนตามแนวทางที่คณะกรรมการสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษให้ไว้
 5. กำหนดแนวปฏิบัติในการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาเพื่อประเมินผลการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาในภาพรวม
 6. กำหนดแผนการเตรียมสถานศึกษาเพื่อรองรับการประเมินภายนอก

6.5.2 การบริหารงานบุคคลากร โรงเรียนเฉพาะความพิการ

การบริหารงานบุคคลของ โรงเรียนเฉพาะความพิการ มุ่งการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ การกระจายอำนาจด้านการบริหารงานบุคคลจะทำให้โรงเรียนบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และภารกิจสำคัญที่จะมุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษา เพื่อดำเนินการด้านการบริหารงานบุคคลให้เกิดความคล่องตัว เป็นอิสระภายใต้กฎหมาย ระเบียบ เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนา มีความรู้ ความสามารถ มีขวัญกำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อให้การดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคลถูกต้องรวดเร็วเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล
2. เพื่อส่งเสริมบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถและมีจิตสำนึกในการปฏิบัติภารกิจที่รับผิดชอบให้เกิดผลสำเร็จตามหลักการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์
3. เพื่อส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติงานเต็มตามศักยภาพ โดยยึดมั่นในระเบียบวินัย จรรยาบรรณ อย่างมีมาตรฐานแห่งวิชาชีพ
4. เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานเต็มศักยภาพ โดยยึดมั่นในระเบียบวินัย จรรยาบรรณ อย่างมีมาตรฐานแห่งวิชาชีพ
5. เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐานวิชาชีพ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและความก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ

การบริหารงานบุคคล มีขอบข่ายภารกิจที่สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ และสถานศึกษาต้องปฏิบัติ 21 ด้าน ได้แก่

1. การวางแผนอัตรากำลัง
2. การกำหนดตำแหน่งและวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
3. การเคลื่อนย้ายอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
4. การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง
5. การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
6. การเปลี่ยนแปลงสถานภาพทางวิชาชีพ

7. เงินเดือนและค่าตอบแทน
8. การเลื่อนขั้นเงินเดือน
9. การประเมินผลการปฏิบัติงาน
10. การส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติ
11. มาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ
12. การส่งเสริมวินัยข้าราชการ
13. การดำเนินการทางวินัย
14. การสั่งพักและสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน
15. การรายงานการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
16. การออกจากราชการ
17. การขอรับใบอนุญาตและการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ
18. งานทะเบียน ประวัติ
19. งานยกเว้นคุณสมบัติ
20. งานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
21. งานเลขานุการ อ.ก.ค.ศ. สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ในการบริหารงานบุคคลหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการสถานศึกษามี

ดังนี้

1. ให้คำแนะนำการตกลงต่อรองการแต่งตั้งครูประจำหรือครูพิเศษ โดย
ปรึกษาร่วมกับ อ.ก.ค.ศ.
2. ให้คำแนะนำในการแต่งตั้งบุคลากรทางการศึกษาอื่นๆ โดยปรึกษา
ร่วมกับ อ.ก.ค.ศ.

6.5.3 การบริหารงานงบประมาณ โรงเรียนเฉพาะความพิการ

การบริหารงบประมาณของสถานศึกษามุ่งเน้นความเป็นอิสระ ในการ
บริหารจัดการให้มีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ และยึดหลักการบริหารงบประมาณ
แบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ ในการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ให้มีการจัดหา
ผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา รวมทั้งจัดหารายได้มาใช้บริหารจัดการเพื่อ
ประโยชน์ทางการศึกษา อันจะส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีต่อผู้เรียน โดยมีวัตถุประสงค์ในการทำ
งบประมาณ ดังนี้

1. เพื่อให้สถานศึกษาบริหารงานด้านงบประมาณ ด้วยความเป็นอิสระ มีความคล่องตัว และโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้
2. เพื่อให้ได้ผลผลิต ผลลัพธ์เป็นไปตามข้อตกลง ในการให้บริการ
3. เพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการทรัพยากรได้อย่างเพียงพอ และมีประสิทธิภาพ

การบริหารงานงบประมาณ มีขอบข่ายภารกิจที่เขตพื้นที่และสถานศึกษา ต้องปฏิบัติ 7 ด้าน ได้แก่

1. การจัดตั้งงบประมาณ
2. การจัดสรรงบประมาณ
3. การตรวจสอบ ติดตาม และประเมินประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณ
4. การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา
5. การบริหารการเงิน
6. การบริหารบัญชี
7. การบริหารพัสดุและสินทรัพย์

ในการบริหารงานงบประมาณหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการสถานศึกษามีดังนี้

1. ระดมเงินและทรัพยากรทางการศึกษา
2. กำกับ ดูแล ควบคุมการใช้จ่ายเงิน และการบริหารจัดการกองทุนต่างๆ
3. กำกับ ดูแลการจัดซื้อหนังสือ วัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ
4. กำกับ ดูแลการใช้จ่ายด้านสาธารณูปโภค

6.5.4 การบริหารงานบริหารทั่วไปโรงเรียนเฉพาะความพิการ

การบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ตามหลักการบริหารงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของเป็นหลัง โดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อให้บริการ สนับสนุน ส่งเสริม ประสานงานและอำนวยความสะดวก ให้การปฏิบัติงานของสถานศึกษาเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. เพื่อประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและผลงานของสถานศึกษาต่อสาธารณชน ซึ่งจะก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เจตคติที่ดี เลื่อมใส ศรัทธา และให้การสนับสนุนการจัดการศึกษา

การบริหารทั่วไป มีขอบข่ายภารกิจที่สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ และสถานศึกษาต้องปฏิบัติ 23 ด้าน ได้แก่

1. การพัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
2. การประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
3. การวางแผนการศึกษา
4. งานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผน
5. การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร
6. การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน
7. งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
8. งานเลขานุการคณะกรรมการสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
9. การดำเนินงานธุรการ การเงิน การคลัง บัญชีและพัสดุ
10. การอำนวยความสะดวกด้านบุคลากร
11. การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม
12. การจัดทำสำมะโนผู้เรียน
13. การรับนักเรียน
14. การจัดตั้ง ยุบ รวม หรือ เลิกสถานศึกษา
15. การอำนวยความสะดวกและประสานงานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบ

และ ตามอรรถาธิบาย

16. การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา
17. การทัศนศึกษา
18. การส่งเสริมงานกิจการนักเรียนนักศึกษา
19. การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา
20. การส่งเสริม สนับสนุนและประสานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา
21. การประสานราชการกับส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น
22. การกำกับ ดูแลสถานศึกษา

23. การจัดระบบควบคุมภายในหน่วยงาน
 ในงานบริหารทั่วไปหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา มี

ดังนี้

1. กำหนดพันธกิจ เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของโรงเรียน
 2. กำหนดนโยบายการพัฒนา การดำเนินการตามแผนการพัฒนากการประเมินผลงานของโรงเรียน
 3. ส่งเสริม สนับสนุนกิจการต่างๆ ของโรงเรียน
 4. ส่งเสริม สนับสนุน กำกับ ติดตามการดำเนินงานของสถานศึกษาในด้าน
 การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน การพัฒนาสุขภาพอนามัยของนักเรียนการระดมทรัพยากร
 การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การสืบสานศิลปประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น
 5. ส่งเสริม สนับสนุน กำกับ ติดตามการดำเนินงานของสถานศึกษาในการ
 ประกันคุณภาพในสถานศึกษา
 6. กำหนดนโยบายในการรับนักเรียน โดยปรึกษาร่วมกับคณะกรรมการ
 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
 7. บำรุงรักษาอาคารสถานที่ ตลอดจนทรัพย์สินอื่นๆ ของโรงเรียน
 8. รายงานผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนให้ผู้ปกครองทราบ
 9. กำหนดแนวทางติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
 10. ให้บริการแก่เด็กและเยาวชนในชุมชน ในกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น
 11. จัดให้มีกิจกรรมด้านสังคม สันทนาการ สุขอนามัย และโภชนาการ
 ร่วมกับชุมชน
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 กระทรวงศึกษาธิการ ตั้งอยู่ ในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 กระทรวงศึกษาธิการ มีพื้นที่ครอบคลุมและดูแล โรงเรียนเฉพาะความพิการ จำนวน 43 แห่ง
 ทั่วประเทศ (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. 2555 : 1-6) รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 โรงเรียนเฉพาะความพิการในประเทศไทย

ที่	โรงเรียนเฉพาะความพิการ	ประเภทที่จัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่บกพร่อง					สถานที่ตั้ง	
		ทางการ ได้ยิน	ทาง สติปัญญา	ทางการ เห็น	ร่างกาย หรือ สุขภาพ	จำนวน ครูผู้สอน		กลุ่ม ตัวอย่าง
1	เศรษฐเสถียรในพระราช ราชูปถัมภ์	✓				41	6	137 ถนนนครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพฯ
2	โสตศึกษาทุ่งมหาเมฆ	✓				42	7	55/1 แขวงทุ่งมหาเมฆ เขตสาทร กรุงเทพฯ
3	โสตศึกษาจังหวัดนนทบุรี	✓				51	8	17/20 หมู่ 2 อ.บางบัวทอง จ.นนทบุรี
4	โสตศึกษาจังหวัดนครปฐม	✓				54	8	69 ต. วัดแค อ.นครชัยศรี จ.นครปฐม
5	โสตศึกษาจังหวัดสงขลา	✓				51	8	11 ต.หาดใหญ่ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา
6	โสตศึกษาจังหวัด นครศรีธรรมราช	✓				54	8	37 ต.หนองหงส์ อ.ทุ่งสง จ.นครศรีธรรมราช
7	สอนคนตาบอดภาคใต้		✓	✓		43	7	224 หมู่ 4 อ.นาสาร จ.สุราษฎร์ธานี
8	ชุมพรปัญญาคุณ		✓			38	6	57 หมู่ 1 ต. สะพือ อ.ปะทิว จ.ชุมพร
9	ภูเก็ตปัญญาคุณ		✓			38	6	133 ต. ป่าตลก อ.ถลาง จ.ภูเก็ต
10	โสตศึกษาเพชรรัตน์	✓				33	5	2 หมู่ 9 อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์

ที่	โรงเรียนเฉพาะความพิการ	ประเภทที่จัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่บกพร่อง						สถานที่ตั้ง
		ทางการ ได้ยิน	ทาง สติปัญญา	ทางการ เห็น	ร่างกาย หรือ สุขภาพ	จำนวน ครูผู้สอน	กลุ่ม ตัวอย่าง	
11	สุพรรณบุรีปัญญาคุณ		✓			72	11	75 หมู่ 4 ต. ทับตีเหล็ก อ.เมือง จ.สุพรรณบุรี
12	สงขลาพัฒนาปัญญา		✓			42	7	439/9 ต. พะวง อ. เมือง จ. สงขลา
13	โสตศึกษาจังหวัด กาญจนบุรี	✓				42	7	ต.ปากแพรก อ.เมือง จ.กาญจนบุรี
14	นครศรีธรรมราชปัญญา คุณ		✓			53	8	147 ต.หนองหงส์ อ.ทุ่งสง จ.นครศรีธรรมราช
15	เพชรบุรีปัญญาคุณ	✓	✓			43	7	หมู่ 5 ต.สามพระยา อ.ชะอำ จ.เพชรบุรี
16	ลพบุรีปัญญาคุณ		✓			43	7	110 หมู่ 1 ต.ป่าตาล อ.เมือง จ.ลพบุรี
17	โสตศึกษาปานลิส	✓				43	7	ต.บางกระพี้ อ.บ้านหมี่ จ.ลพบุรี
18	โสตศึกษาจังหวัดตาก	✓				42	6	60 ต.ป่ามะม่วง อ.เมือง จ.ตาก
19	นครสวรรค์ปัญญาคุณ	✓				53	8	264 หมู่ 8 อ.เมือง จ.นครสวรรค์
20	พิษณุโลกปัญญาคุณ	✓	✓			53	6	79 หมู่ 3 ต.มะขามสูง อ.เมือง จ.พิษณุโลก

ที่	โรงเรียนเฉพาะความพิการ	ประเภทที่จัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่บกพร่อง						สถานที่ตั้ง
		ทางการ ได้ยิน	ทางการ พูด	ทางการ เห็น	ร่างกาย หรือ สุขภาพ	จำนวน ครูผู้สอน	กลุ่ม ตัวอย่าง	
21	โสตศึกษาจังหวัด เพชรบูรณ์	✓				54	8	ต.ในเมือง อ.เมือง จ.เพชรบูรณ์
22	พิศตรปัญญาญูด	✓	✓			56	9	ต.บ้านม่วง อ.เมือง จ.พิจิตร
23	โสตศึกษาอนุสารสุนทร	✓				52	8	6 ต.ช้างเผือก อ.เมือง จ.เชียงใหม่
24	สอนคนตาบอดภาคเหนือ			✓		42	7	41 ถนนอาร์ักษ์ อ.เมือง จ.เชียงใหม่
25	กาวิลละอนุกูล			✓		43	7	2/2 ต.วัดเกต อ.เมือง จ.เชียงใหม่
26	ศรีสังวาลย์เชียงใหม่				✓	43	7	50/10 ต.หนองหาร อ.สันทราย จ.เชียงใหม่
27	น่านปัญญาญูด		✓			58	9	103 หมู่ที่ 15 ต.ฝายแก้ว อ.กุสุมาลย์ จ.น่าน
28	เชียงใหม่ปัญญาญูด	✓	✓			48	7	210 หมู่ 20 ต.ป่าซ้อ อ.เมือง จ.เชียงใหม่
29	ศรีสังวาลย์ขอนแก่น				✓	45	7	680 ถ.มิตรภาพ ต.สีลา อ.เมือง จ.ขอนแก่น
30	โสตศึกษาจังหวัดมุกดาหาร	✓				53	8	107 ต.มุกดาหาร อ.เมือง จ.มุกดาหาร
31	อุบลปัญญาญูด		✓			58	9	500 ต.ขามใหญ่ อ.เมือง จ.อุบลราชธานี
32	กาฬสินธุ์ปัญญาญูด		✓			63	10	169 ต.คอนสวรรค์ อ.ยางตลาด จ.กาฬสินธุ์

ที่	โรงเรียนเฉพาะความพิการ	ประเภทที่จัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่บกพร่อง						สถานที่ตั้ง
		ทางการ พูดอื่น	ทางการ เห็น	ร่างกาย หรือ สุขภาพ	จำนวน ครูผู้สอน	กลุ่ม ตัวอย่าง		
33	โสตศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด	✓	✓		44	7	หมู่ 14 ต.นิเวศน์ อ.ธวัชบุรี จ.ร้อยเอ็ด	
34	โสตศึกษาจังหวัดสุรินทร์	✓			42	6	หมู่ 7 ต.เชื้อเพลิง อ.ปราสาท จ.สุรินทร์	
35	นครราชสีมาปัญญาญูด	✓			54	8	70 ต.โนนเมือง อ.เมือง จ.นครราชสีมา	
36	โสตศึกษาจังหวัดชัยภูมิ	✓			55	9	294 ต.บ้านเล่า อ.เมือง จ.ชัยภูมิ	
37	โสตศึกษาจังหวัดชลบุรี	✓			49	8	90 ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี	
38	ระยองปัญญาญูด	✓			51	8	114 หมู่ 1 ต.บ้านแดง อ.เมือง จ.ระยอง	
39	โสตศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี				53	8	120 หมู่ 17 ต.เนินหอม อ.เมือง จ.ปราจีนบุรี	
40	ฉะเชิงเทราปัญญาญูด				48	7	หมู่ 3 ต.ลาดขวาง อ.บ้านโพธิ์ จ.ฉะเชิงเทรา	
41	แพร่ปัญญาญูด				43	7	444 ถนนภูเก็ต ต.นาจักร อ.เมือง จ.แพร่	
42	โสตศึกษาจังหวัดขอนแก่น	✓			48	7	93 ต.โนนเมือง อ.เมือง จ.ขอนแก่น	
43	โสตศึกษาจังหวัดอุดรธานี	✓			63	10	ต.หนองบัว อ.เมือง จ.อุดรธานี	
	รวม	27	2	2	2,096	324		

ที่มา : สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (2555 : 10-22)

จากตาราง 1 สรุปได้ว่า โรงเรียนเฉพาะความพิการ ในสังกัดสำนักบริหารงาน
การศึกษาพิเศษ สรุปได้ดังนี้

1. แบ่งตามภูมิภาคที่โรงเรียนตั้งอยู่ดังนี้ ภาคเหนือ 7 โรงเรียน ภาคใต้ 7 โรงเรียน
ภาคกลาง 11 โรงเรียน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 10 โรงเรียน ภาคตะวันออก 4 โรงเรียน และ
ภาคตะวันตก 4 แห่ง

2. แบ่งตามประเภทความพิการที่จัดการศึกษา แบ่งได้ดังนี้ ประเภทความบกพร่อง
ทางการได้ยินจำนวน 17 แห่ง ประเภทความบกพร่องทางสติปัญญาจำนวน 12 แห่งประเภท
ความบกพร่องทางการได้ยินและบกพร่องทางสติปัญญาจำนวน 10 แห่ง ประเภทความบกพร่อง
ทางการเห็นจำนวน 2 แห่ง และประเภทความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือ
สุขภาพจำนวน 2 แห่ง

6.6 จำนวนผู้เรียนพิการประจำปีการศึกษา 2555 (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2555)

โรงเรียนเฉพาะความพิการ จำนวน 43 แห่ง ใน 35 จังหวัด รับผู้เรียนพิการที่มีความ
พิการในระดับรุนแรงจากคนพิการในวัยเรียนทั่วประเทศ เข้าเรียนแบบประจำในทุกช่วงชั้น
(ปฐมวัยถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย) แบ่งเป็น 4 ประเภทสถานศึกษา ซึ่งมีการจัดการศึกษา
สำหรับคนพิการได้จำนวนทั้งสิ้น 13,098 คน ได้แก่

6.6.1 โรงเรียนที่สอนเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน จำนวน 20 แห่ง ใน
20 จังหวัด จัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน จำนวน 5,159 คน

6.6.2 โรงเรียนที่สอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 19 แห่ง ใน
19 จังหวัด จัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 7,139 คน

6.6.3 โรงเรียนที่สอนเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น จำนวน 2 แห่ง ใน 2
จังหวัด จัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น จำนวน 311 คน

6.6.4 โรงเรียนที่สอนเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพ จำนวน 2
แห่ง ใน 2 จังหวัด จัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพ จำนวน
489 คน

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยได้รวบรวมและนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

7.1 งานวิจัยในประเทศ

นิภัทรา สังข์มณี (2550 : 153) ได้ศึกษาการใช้วงจรกิจภาพในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 ตามทัศนะของครูวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า ระดับการใช้วงจรกิจภาพในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 1-2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบระดับการใช้วงจรกิจภาพในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 จำแนกตามขั้นตอนของวงจรกิจภาพ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีระดับการใช้วงจรกิจภาพในการบริหารงานวิชาการแต่ละด้าน โดยภาพรวม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

แก้วใจ แสนโสสม (2551 : 91) ได้ศึกษาการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กนำอยู่ บ้านหนองนกเขียน โดยการใช้วงจรกิจภาพเคมมิ่ง และการวางแผนแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลอง กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก โดยรวมและเป็นรายด้านทั้ง 5 ด้าน คือ การค้นหาปัญหา การวางแผน การแก้ไขปัญหา การประเมินผลและการปรับปรุงแก้ไข ปัญหา ในระดับมากที่สุดและเพิ่มขึ้นจากก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และมีผลการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กตามเกณฑ์มาตรฐานศูนย์เด็กเล็กนำอยู่ อยู่ในระดับดี

ชมพร จีบใจนาย (2551 : 88) ได้ศึกษาการพัฒนาวินัยในตนเอง โดยการบริหารงานแบบวงจรกิจภาพของนักเรียน โรงเรียนบ้านแม่คำฝิ่งหมื่น อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย พบว่า ขั้นการวางแผน ได้กำหนดกิจกรรมพัฒนาวินัยในตนเองของนักเรียน โรงเรียนบ้านแม่คำฝิ่งหมื่น โดยใช้การประชุมแบบมีส่วนร่วม ซึ่ง ได้กิจกรรมจำนวน 5 กิจกรรม คือ กิจกรรมอบรมคุณธรรมจริยธรรม กิจกรรมจัดทำระเบียบปฏิบัติสำหรับนักเรียน กิจกรรมลูกเสือ-ยุวกาชาด จัดกิจกรรมพัฒนาสภาพแวดล้อมของโรงเรียน และจัดกิจกรรมประกวดนักเรียนดีเด่น เปรียบเทียบผลการประเมินวินัยในตนเองก่อนและหลังดำเนินกิจกรรม ซึ่งประเมินโดยครู ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษา ผลการประเมินพบว่า นักเรียนมีการพัฒนาวินัยในตนเองดีขึ้น โดยครอบคลุมพฤติกรรมทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความอดทน ด้านความขยันหมั่นเพียร และด้านการแสดงออกที่เหมาะสม ขั้นการแก้ไข

ปรับปรุง เป็นการรายงานเพื่อปรับปรุงแนวทางในการจัดกิจกรรมพัฒนาวิจัยในตนเองของนักเรียนในครั้งต่อไป ซึ่งได้ดำเนินการประชุมแบบมีส่วนร่วม

ประสิทธิ์ ต้นมี (2551 : 92-93) ได้ศึกษาการพัฒนางานวิชาการโดยใช้วงจร PDCA โรงเรียนบ้านวังรวก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ผลการพัฒนางานวิชาการ โดยใช้วงจร PDCA ของโรงเรียนบ้านวังรวก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1 ทุกขั้นตอนส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ครู นักเรียน กรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

พรสวรรค์ ศิริวัฒน์ (2552 : 68) ได้ศึกษาการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิด โดยใช้หลักการบริหารวงจร PDCA โรงเรียนบ้านโชนาสาม อำเภอปราสาท สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิด โดยใช้หลักการบริหารวงจร PDCA อยู่ในระดับมากทุกด้าน ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิด โดยใช้หลักการบริหารวงจร PDCA ได้แก่ ด้านความรู้ความเข้าใจด้านการเขียนแผนการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิดและด้านการแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ก่อนและหลังการพัฒนาของครู พบว่าหลังการพัฒนาศูมีความสามารถในด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิดสูงกว่าก่อนพัฒนา

วิลาวัลย์ ประสานจิตร (2552 : 70) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารงานอนามัยโรงเรียนตามระบบ PDCA ในโรงเรียนการศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักงานบริหารการศึกษาพิเศษ ผลการวิจัยพบว่างานอนามัยโรงเรียนด้านการวางแผนงานอนามัยโรงเรียนด้านการปฏิบัติงานอนามัยโรงเรียนและด้านการนิเทศ/การกำกับ / ติดตามมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากส่วนด้านการสรุป/รายงานผล/ปรับปรุง/แก้ไขมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 2. แนวทางการบริหารแผนงานอนามัยโรงเรียน PDCA มีข้อเสนอแนะดังนี้ 2.1 ด้านการวางแผนอนามัยโรงเรียน (PLAN) ควรมีการประชุมและวางแผนดำเนินงานตลอดจนแต่งตั้งและมอบหมายหน้าที่ในการปฏิบัติงานให้กับคณะกรรมการที่ชัดเจนและควรมีแผนการนิเทศติดตามการปฏิบัติงาน 2. ด้านการปฏิบัติงานอนามัยโรงเรียน (DO) ควรมีการประชาสัมพันธ์/ประชุมชี้แจงนโยบายให้กับผู้ปกครอง ปีการศึกษาละ 2 ครั้งมีการออกเยี่ยมบ้านนักเรียน ตลอดจนให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม 2.3 ด้านการนิเทศ/การกำกับ/ติดตามงานอนามัยโรงเรียน (CHECK) ควรมีคณะกรรมการนิเทศ กำกับติดตาม มีการสรุปการประเมินผลและจัดทำรายงานผลการประเมิน

โครงการมีวิเคราะห์จุดอ่อนและจุดแข็งของการดำเนินกิจกรรมอนามัยโรงเรียนมีการใช้ข้อมูลที่ได้จากการประเมินในการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน

ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2554 : 75) ได้ศึกษาทักษะการบริหารกับการปฏิบัติงานวิชาการตามกระบวนการ PDCA ของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดยะลา ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับทักษะการบริหารของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดยะลาโดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก 2. ระดับการปฏิบัติงานวิชาการตามกระบวนการ PDCA ของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดยะลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อทักษะการบริหารและการปฏิบัติงานวิชาการตามกระบวนการ PDCA ของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดยะลา จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน พบว่าเพศต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกันและประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

ศรיתน ละม่อม (2555 : 71) ได้ศึกษาผลการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนโดยใช้วงจร PDCA ของโรงเรียนคอนทองวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พิษณุโลก เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาความพึงพอใจของคณะกรรมการสถานศึกษา ครูผู้บริหารและผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อผลการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนโดยใช้วงจร PDCA พบว่า ความพึงพอใจของคณะกรรมการสถานศึกษา เมื่อพิจารณาในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนเมื่อพิจารณาในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นๆเมื่อพิจารณารายด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนเมื่อพิจารณาในภาพรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนเมื่อพิจารณารายด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก

สมพร วงศ์วิฐาน (2555 : 72) ได้ศึกษาการบริหารงานแนะแนว โดยใช้วงจรเคมมิ่ง (PDCA) ของโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1. ประชากรส่วนใหญ่เพศชาย ร้อยละ 51 ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง ร้อยละ 68.60 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 39.20 ราชการ 11 ปีขึ้นไป ร้อยละ 67.6 มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 57.8 และไม่เคยศึกษา แต่ผ่านการอบรมด้านการแนะแนว ร้อยละ 53.9 2. สภาพการบริหารงานแนะแนวโดยใช้วงจรเคมมิ่ง (PDCA) ในภาพรวมของแต่ละขั้นตอนและแต่ละบริการอยู่ในระดับปฏิบัติมาก

(ค่าเฉลี่ย = 3.71, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.08) ซึ่งขั้นตอนที่มีระดับปฏิบัติมากที่สุด คือการปฏิบัติตามแผน (do) รองลงมาคือ ปรับปรุงและพัฒนา (act) 3. สภาพปัญหาการบริหารงานแนะแนวโดยใช้วงจรเดมมิง (PDCA) ในภาพรวมของแต่ละขั้นตอนและแต่ละบริการสภาพปัญหาอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย = 2.24, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.14)

สุวิมล บุญไทย (2555 : 83) ได้ศึกษาการนำเสนอแนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามวงจรคุณภาพของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง ผลการวิจัยพบว่า ด้านการวางแผน ซึ่งมีความตรงเชิงเนื้อหา หลักวิชาตามแนวคิดเกี่ยวกับวงจร คุณภาพ PDCA หรือวงจรเดมมิง (Deming cycle) อันประกอบด้วย การวางแผน (P) การนำไปปฏิบัติ (D) การตรวจสอบ (C) และการแก้ไขปรับปรุง (A) ทำหมุนซ้ำไปเรื่อยๆ จะทำให้เกิดการปรับปรุงงานและทำให้ผลลัพธ์สูงขึ้นเรื่อยๆ และ โครงสร้าง ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ ได้แก่ มีการกำหนดมาตรฐานวางมาตรการและแนวปฏิบัติ สอดคล้องเชื่อมโยงกับระบบป้องกันสารเสพติด มีการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาของนักเรียนที่ต้องดูแลช่วยเหลือและมีการกำหนดมาตรฐานวางมาตรการ และแนวปฏิบัติ สอดคล้องเชื่อมโยงกับระบบ ความปลอดภัยของสภาพสิ่งแวดล้อม จัดทำแผนงาน/ปฏิทินปฏิบัติงาน ด้านกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ตลอดปี การศึกษา ด้านการดำเนินงาน ซึ่งมีความตรงเชิงเนื้อหา หลักวิชาและ โครงสร้าง ความเหมาะสม

7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Zhao Yuanfei, Chen Guohua and Li Yihuan (2008 : 45) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การศึกษาเกี่ยวกับระบบแบบไดนามิกและแบบบูรณาการการจัดการเหตุฉุกเฉินตามรูปแบบ PDCA ผลการวิจัยพบว่า ระบบการจัดการเหตุฉุกเฉินในปัจจุบันเป็นวิธีการสำคัญในการรับมือกับอุบัติเหตุอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการระบบตามแบบ PDCA อย่างต่อเนื่องทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพและระบบการจัดการอุบัติเหตุฉุกเฉินจะดีขึ้น

Zhao Fuhou (2009 : 75-78) ได้ทำการวิจัยการใช้วงจรคุณภาพ PDCA ของ มหาวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่าหากมีการนำวงจรคุณภาพ PDCA มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องจะทำให้การสอนมีประสิทธิภาพ เนื่องจากคุณภาพการจัดการเรียนการสอนและกระบวนการเรียนการสอนเป็นการทำงานตามขั้นตอนของ PDCA ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า หากมีการ วางแผน การลงมือทำ การตรวจสอบ การประเมินผล จะทำให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ

M. Sokovic, D. Pavletic และ K. Kern Pipan (2010 : 76-83) ได้ศึกษา ระเบียบวิธีการปรับปรุงคุณภาพขององค์กร โดยใช้วงจร PDCA ผลการวิจัยพบว่า วิธีการที่เหมาะสมในการดำเนินงานขององค์กรทุกองค์กรนั้นจะต้องหาวิธีการที่เหมาะสม โดยอาจนำวิธีการต่างๆ มารวมกันในการดำเนินการวงจร PDCA เป็นแนวคิดพื้นฐานที่รู้จักกันดีของกระบวนการปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง โดยหากองค์กรใดใช้วงจร PDCA มาใช้ในการดำเนินงานจะทำให้ได้ผลลัพธ์ที่สูงขึ้น

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพอสรุปได้ว่า การบริหารงาน โดยใช้วงจรคุณภาพบริหารงานวิชาการนั้น ผู้บริหารเป็นผู้มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการตัดสินใจและปฏิบัติงานให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา และงานวิชาการถือเป็นภารกิจที่สำคัญสูงสุดของสถานศึกษา และเป็นเรื่องท้าทายสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการที่จะบริหารงานให้มีคุณภาพ ซึ่งการบริหารงานอย่างมีคุณภาพโดยใช้วงจรคุณภาพ PDCA เชื่อว่า การบริหารงานวิชาการอย่างมีระบบและขั้นตอนแล้วย่อมส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน หากไม่ได้รับการศึกษาการบริหารงานของผู้บริหารอย่างแท้จริง จะส่งผลกระทบต่อ การบริหาร ผู้วิจัยเป็นคณะกรรมการบริหารงานวิชาการที่ต้องบริหารจัดการงานวิชาการ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด จึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องนี้เพื่อที่จะนำผลที่ได้มา เป็นแนวทางปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงสุด อันจะส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาต่อไป